

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Erdély érsekeinek felhívása az erdélyi néphez

Nicolae Balan erdélyi görögkeleti metropolita és Alexandru Niculescu balázsfalvi görögkatolikus érsek az alábbi szöveget intézték a két államvallás klérusához és az erdélyi, bánáti, körösvölgyi és máramarosi románsághoz:

„Február 27-én lesz egy éve annak, hogy Ófelsége II. Károly király magas aláírásával megerősítette Románia új alkotmányát, amely nagy lelkeknek vívódásából sarjadt.

Elgondolkozva mindazon, amit ez az új alkotmány Románia és a nemzet összes fiainak számára jelent, mi, az erdélyi két román egyház érsekei, illőnek tartottuk, hogy gondolatainkat és szívünket egyetlen érzésbe forrasszuk, ahogy azt valaha, a nemzet nagy napjaiban tették a mi dicsőemlékü elődeink, akik tiszteletet szereztek a szebeni és balázsfalvi érseki székeknek. Szeretett lelki gyermekeink! Az elmúlt év eleje nagy vívódások közepette talált bennünket, testvérharc színhelye volt az ország, amely kiszitta erőnket, jelentéktelen dolgok körül folyt a disputa, ahelyett, hogy minden erőt az ország konszolidálásának szolgálatába állítottuk volna.

Közéletünkben minden értéket kétségbe vontak. Nem volt kormányhatározat, nem volt személy, nem volt tekintély erkölcsi érték, nem volt törvény, sőt maga az alkotmány sem tett kivételt, amelyet ne támadtak volna meg, amely ne lett volna kontroverziák és szakadatlan harcok tárgya.

Ilyen módszerekkel nem lehetett ezt az országot előbbre vinni.

Különösen ebben a korszakban, a nemzeti egyesülés utáni rövid időben lett volna szükséges, hogy minden gondolatunkat és minden erőnket a nép és az állam megerősítése közös munkájának szenteljük.

A Mindenható azonban kegyes volt nagyon szeretett királyunk bölcsessége révén ezt a hön óhajtott állapotot meghozni. Az uralkodónak meg volt az akarata, hogy egyenesen menjen a megváltó cél felé, kimentvén az országot ama vívódások közül, amelyben napról-napra gyengült. Ófelsége, a király pedig a műve felé haladó uton felhívást intézett az összes románokhoz, hogy jöjjenek segítségére és szolgálatára.

Eltelve ama meleg szolidaritásnak érzettől, amelytől az új alkotmány vibrál és hálával gondolva a Mindenhatóra, aki bölcseséget, munkaképességet és lángoló népszereketet kegyeskedett elültetni kormányunk lelkében, felhívjuk az áldott Erdély népét, jöjjen el a február 27-én, az alkotmány évfordulójának ünnepére Gyulafehérvárra, a nemzeti beteljesülések szent várába.

Egész Románia ünnepelni fogja e napon egy kitartó munkával teljes év fényes eredményeit, amely esztendő az Ófelsége, II. Károly király iránti bizalom és nagy lelkesedés jegyében bontakozott ki.

Minden város, minden falu ünnepi dísz

fog öltetni e napon, úgy, mint az egyesülés óta legnagyobb győzelem emléknapját megilleti.

A nemzeti tradíciók Erdélye, függetlenül a helyi ünnepektől, külön is meg kell ünnepelje e napot, amely szélesre nyitotta a beteljesülés és ujjászületés kapuit.

Szeretett román népünk! A békülés és testvériesülés művének szolgálatában most is, mint mindig, ott kell állania ősi egyházunknak.

Ki ne tudná, hogy valahányszor csak fontos esemény történt népünk életében, az egyház mindég ott volt segítségével és áldásával. Annál inkább illő, hogy ma az egyház szerepet vállaljon a nemzeti ujjászületés mű-

vében, amely nem politikai, hanem elsősorban morális jellegű akció.

Szeretett papjaink és néptünk: Találkoznunk fogunk tehát mindnyájan Gyulafehérváron a reverendától a bocskorig, mindnyájan, akik szorosán egyek vagyunk a román testvérieség érzületében. Jertek mindnyájan érsekek közé, jertek nyílt szívvel, hogy ősi szokás szerint hódoljunk annak, aki jó és bölcs atyja az országnak, Ófelsége, II. Károly királynak.

Abban a meggyőződésben, hogy a nemzeti ujjászületés, amelyet mindnyájan sóvárunk, csak akkor lesz lehetséges és akkor marad meg eleven erőnek, ha lelkületünk lendületére épül, felszólítjuk szellemi gyermekeinket, hogy hallgatva lekiismeretük parancsára és az idő nagy szavára, jöjjenek el a román lélek e nagy ünnepére.

Kelt szebeni és balázsfalvi székhelyünkön, 1939 február 18-án.

NICOLAE ALEXANDRU
Erdély ort. érseke Erdély gör. kat. érseke

Antiszemita terrrorszervezeteket lep'eztek le Csehszlovákiában

Prága. — Február 16-ikán a csehszlovák rendőrség letartóztatta egy titkos fasiszta szervezetnek és más hasonló törekvésű alakulatoknak kétszáz tagját, miután a hatóságok dokumentumok birtokába jutot-

tak, amelyekből kiderül, hogy e szervezetek súlyos terrorcselekményeket készítettek elő a zsidók élete és vagyona ellen. A szervezeteket feloszlatták.

Fegyveres ellenállással fognak válaszolni a palesztinai zsidók, ha Chamberlain kormánya elárulja a mandátumot

London. A „News-Chronicle” című lap rendkívül érdekes részleteket közöl a ke-rekasztal konferencia válságáról. Amikor a zsidó delegáció megtudta, hogy az arabok megnyugtatása céljából olyan koncessziókat akar tenni az angol kormány, amely lényegében a cionista országépítési tervek csődjét jelentené, akkor a kiküldöttek kijelentették. — írja a lap — hogy *nem nyugszanak abba bele, hogy Chamberlain újabb München készítsen elő a zsidóság számára.* Nem fogják tudomásul venni, hogy a 15 millió arab kedvéért, amelyeknek őt független országuk van, elárulják a zsidó Palesztina ügyét és kisebbséggé tegyék abban az országban, amelynek mandátuma kimondottan azzal adódott az angoloknak, hogy ott egy zsidó nemzeti otthon felépítését vigyék keresztül. *A zsidóság nem fog úgy tenni, mint az elárult kis európai nemzetek, hanem fegyveres ellenállást fog szervezni és minden egyes talpalattnyi földet vérevel fog megvédelmezni. Formális háborúról lesz szó, amelyben a legkisebb sarkot is, minden*

kolóniát és uccát, minden narancsost és erdőt külön megvédenek majd az arab hordák előtt.

Egy zsidó-arab konfliktust fog előidézni ez a határozat, amely elvenni szándékszik a zsidó országépítés lehetőségeit. A zsidóság képviselőinek eme bejelentése — állítólag — nagy meglepetést keltett az angol politikai körökben.

Chamberlain miniszterelnök meghívására dr Weizman, Ben Gurion és dr Stephen Wise meglátogatták őt a Downing Street-en levő miniszterelnöki palotában. A negyvenöt percig tartó konferencián résztvevő a premieren kívül Malcolm MacDonald gyarmatügyi miniszter is.

Ezen értekezlet után angol kormánykörökben az volt a vélemény, hogy jelentősen csökkent a megégyezés lehetősége és egyre valószínűbbnek ítélte meg azt a lehetőséget, hogy az angol kormány kénytelen lesz tovább folytatni saját politikai irányvonalát Palesztinában és mindkét félt arra kényszeríteni, hogy ezt a vonalat kövessék.

Átrétegeződés

Égy kis körséta az átrétegeződési fronton

Nézzünk szembe ezzel a kérdéssel egyszerűen már nyíltan és ne vegyük úgy, ahogy azt ma egyes zsidó körökben értelmezik. Mi zsidók egy „ideges” nép vagyunk, egy kicsit nagyon is neuraszténiásak, akik mindenre kétszer olyan gyorsan reagálnak, mint mások. Ez részben nem is csodálatos, mert hiszen a mi életenergiánkat szét kell forgácsoljuk. Egyrészt a kenyérért való harc, másrészt a küzdelem azért, mert zsidók vagyunk: tulságosan igénybeveszi idegrendszerünket és energiánkat ugyanarra, hogy nem tudunk „tempósan” gondolkodni, nem tudunk lassan előbbremenni. Kétségtelen, hogy az életkörülmények rákényszerítik a zsidó tömeget arra, hogy „átrétegeződjék”, de ami ezen a téren mutatkozik, az minden, csak nem komoly munka.

EGY KIS STATISZTIKA

Egyik legutóbbi népszámlálás megmutatta, hogy míg a kereskedelemben elég nagy az arányszámunk, — hiszen más pályákra nem engednek bennünket — addig az östermelésben még az egyszázaléktól is messzi vagyunk. Ügyvédek és orvosok között is szép számban vagyunk, de az ipari munkásság körében alacsony az arányszámunk. Ha elismerjük ezt az „egészségtelen” rétegeződést, ez nem jelenti azt, hogy úgy van jól az „átrétegeződés”, ahogy van.

De ami eddig ebben történik, az minden, csak nem a helyes út. Nem pedig azért, mert az itteni zsidóság még mindig nem úgy nézi ezt az átrétegeződést, ahogy kellene. Különös, hogy dúsgazdag perzsabundás asszonyok kezdték meg először az átrétegeződést. Különösen azért kezdték meg ők, mert „sport” lett délután öt és hat óra között „angol”-ra járni és miközben otthon két vagy három személyzet takarít, főz és a gyermekeket nevelgeti, addig a zsidó asszonyoknak ez a rétege kis cukrászdák mélyében a habostortára „rétegeződik át”. Még kozmetikai szalonokba járnak, mintha egy palesztinai, vagy tanganyikai elvándorlás után ottan nem kellene egyébe, mint egy „kozmetikai szalon”, ahol ezt „jól megfizetik”.

Nem tudjuk, hogyan képzelik el ezt. Milyen dilettantizmus mutatkozik meg ennél, hogy odajutottunk, e kérdés körül, ahogy minden erdélyi városban látjuk. Mintha „divat”-ról lenne szó és nem keserves életproblémáról és mintha nem-e a szomorú holnap intene esontos kezeivel felénk.

A világháború alatti „önkéntes” ápolónői kurzusra gondolunk, amelyre előbb megnézték a tükör előtt, hogy az ápolónői bóbíta miképpen áll arcukhoz és azt hitték, hogy a betegápolás nem egyéb, mint a cigarettafűző, szimpatikus fiatal és fess főhadnagy urnak szórakoztatása. Csak akkor rémültek meg, amikor nyomorékká lőtt, haldokló, szegény és sokszor rosszzillatú katona-kórházak mélyén látták, hogy mi a szerencsétlen tragédia, amit háborúnak neveznek. Így lett akkor a „sport”-ból élethivatás, amelytől a legtöbben visszariadtak az első akadály láttán.

Mintha ugyanezt a folyamatot látnánk most is. Maholnap divatos „trottör” cipőket és megfelelő pulovereket fognak divatba hozni azokra az „alkalmakra”, amikor átrétegeződnek, délután 3—5 között, vagy délelőtt 11 és 1 óra között. Ezért történik meg azután, hogy ezek a tanfolyamok főző-cukrász, kozmetika, angol, varrás és egyebek, végül néhány óra után — csődöt mondanak.

MÁS LELKISÉG KELL

A zsidóság lelki beállítottságát kell előbb megváltoztatni. Rá kell jöjjenek azok is,

akik hirdetik és azok is, akiknek hirdetik, hogy ez nem egy „szórakozás” és egyelőre nem is azoknak találják ki, akik ötszobás lakásban élnek és unalomból „rétegeződnek”, esetleg fogyókúrának is használják. A tanulmányosság jöhet elsősorban számításba. Kezdjük ott el, ahol a legkönnyebb. A jobbmodu zsidó szülő még mindig azt beszéli be fiának, hogy diplomás pályára kell menni. Még mindig a „réztábla a kapu alatt” az eszmény. A leányoknál is mindenféle egészen jómódu és konszolidált, legalább is londoni viszonyokat veszik tekintetbe, amikor pályaválasztásukról van szó. Holott ott sem kell a kozmetika, mert van, nem kell a habostorta, mert tudják csinálni, sőt még masamód sem kell, meg fehérneművarrónő sem. De kellene esetleg nevelőnői és gyermekgondozónői állás. Még mindig azt hiszik, hogy ez „lealacsonyít”, ehhez nem kell lelki műveltség, nem kell intellektus. Holott éppen ellenkezője igaz. Éppen ezeken a pályákon kell kellő intelligencia, mert ezekben van hiány. Ha itt erős munkához értő fiatalokat keresnek, még mindig nem találnak eleget. Mert még mindig nem tudott az itteni zsidóság átrétegeződni.

Még mindig úgy vélik, hogy „no még az én fiam vagy leányom elfér” az orvosok, ügyvédek vagy mérnökök között. A kereskedő pedig úgy gondolja, hogy fia „átveszi” az üzletet. Az átrétegeződési divatnak nincsenek meg a lelki előfeltételei. Enélkül minden átképző munka homokvárépítés.

ANKÉT KELL!

Legokosabb volna, ha az erdélyi zsidóság arra hivatott vezetői egy ankétra jönnének össze ebben az átrétegeződési kérdésben. Mert ma az a helyzet, hogy minden egyes kisközségben is „átrétegeződési” próbálkozások folynak, mindenütt külön experimentumok, amelyek rendszerint nem sikerülnek. Nagy újsághirdetésekkel, gyűlésekkel, horribilis tandíjakkal alátámasztott akciók megfeneklenek egészen rapidul. Részben azért, mert akik kezdik, nem tudják mit akarnak, másrészt, mert akik jelentkeznek, nem tudják, merre menjenek.

Egyöntetű eljárásra volna szükség. Szakembereket kellene bevonni. Ne ad hoc, ötletszerűen kezdjenek kurzusokba, amit félbehagynak. Ne „habostorta” legyen az „átrétegeződési” alany. És ne olyanok vegyék a Berlitz-Book-okat, akik másképpen is tudnák segíteni magukat. Illetőleg, ne csak olyanok, akiknek ezt a néhány ezer lejt kitevő „luxusát” a férjük, vagy apjuk megfizetheti. Maholnap ez a sport is olyan drága lesz, mint a si, vagy a tennisz. Holott úgy kellene megoldani, hogy ebből a „zsidó ucca” profitáljon. A zsidó kispolgár, kisenber, aki ha holnap nem keres, holnapután nincsen kenvere.

Erdélyszerte meg kellene beszélni ezt az átrétegeződést. Megtárgyalni alaposan, szakszerűen, arra hivatottakkal. Meg lelkileg is előkészíteni a zsidóságot, a szülőket, hogy gyermekeiket praktikus pályára adják és maguk is komolyan induljanak neki — az átrétegeződésnek.

Ne legyen ebből zsurtéma és sport, hanem keserves feladat, mert erre nagy, hallatlanul nagy szükség van, mert nem tudjuk, mit hoz a holnap. Ne tegyük kísérletezésekkel komikussá, vagy komolytalanná a mozgalmat.

A „Népünk” szívesen ad helyet e célból komoly hozzászólásoknak, akiknek van e téren mondanivalójuk. S ha megérik, akkor az erdélyi ankétot is megszervezzük.

A nagyváradi orth. hitközség erőteljes országos akciója a németországi zsidóság pészachi ellátása érdekében

Dicséretes és minden zsidó elismerését kivívó akciót kezdeményezett a nagyváradi ortodox hitközség vezetősége. Tekintettel arra, hogy a németországi, s így a bécsi zsidóság is a legnagyobb nyomorral küzd, már hónapok óta különböző németországi — főleg bécsi — címekre tálkálós és egykilós élelmiszer csomagokat küldenek, amelyben hosszabb ideig elálló husneműeket csomagolnak. A hálaadó családok köszönőlevelei bizonyítják, hogy az éhhalál előtt álló családoknak olyan segítség ez, ami a hajótörötteknek a mentőhajó, amely megmenti őket a pusztulástól.

A hitközségi tagoknak ez a magánkezdeményezése olyan buzditólag hatott a hitközség vezetőségére, hogy egy hivatalos akciót kezdett az illető zsidóság hathatós pészachi élelmiszerekkel való ellátására. E célból legutóbb elhatározta, hogy a pászkaeladások során minden egyes kiló pászka után 2 lejt szed be a tagoktól kizárólag azzal a céllal, hogy pászkat, husvétit fűszert s más élelmiszert juttasson el a németországi és ausztriai zsidóknak. Ez a nagyszabású segélyakció annyira fontos, hogy a hitközség vezetősége indítatva érezte magát arra, hogy átírjon ilyen értelemben a többi erdélyi ortodox hitközségekhez, kérve azt, hogy hasonló módon segítsenek a bécsi és más városbeli sínylő zsidóságon. Az adományok továbbításában a nagyváradi ort. izr. hitközség készségesen áll a testvérhitközségek és magánosok rendelkezésére. Nem kétséges, hogy a kérelem megértésre és kövételre fog találni az összes erdélyi hitközségek és jelentős élelmiszeradományok foglalkozni a szenvedő számára. Ugyancsak ártírt a nagyváradi ortodox hitközség a nyugati szertartású hitközségek központi irodájához is, s kéri, hogy ezt az akciót a maguk keretei között is lebonyolítsák.

A zsidó sajtó magasztos hivatásának tudatában úgy véljük, hasznos szolgálatot teszünk az ügynek, ha ezúton kérjük olvasóinkat, hogy hassanak oda hitközségeiknél oly irányban, hogy ez az akció minden egyes zsidó közületben meginduljon és mutasson példát az erdélyi zsidóság, ahogy példát mutatott már sokizben a múltban is. Ne éhezzen — legalább pészachkor — egyeilen németországi szenvedő, üldözött testvérünk sem, jusson mindegyiknek élelmiszer a sanyargatásból való szabadulás emlékkönyvében. Mert hisszük, hogy az Örökkévaló segítségével ez a modern korabeli egyiptomi sötétség is elmúlik majd és testvéreink megszabadulnak majd a nemzeti szocializmus rabszolgaságából.

— A NÉMETORSZÁGI ZSIDÓSÁG KÉPTELEN VOLT KIFIZETNI A MILLIÁRDOS SARC MÁSODIK RÉSZLETÉT. (Berlin). A párisi merénylet miatt a német zsidóságra kivetett egy milliárd marka sarc második részlete most vált esedékessé. A 250 millió marka helyett azonban csak 60 millió márkát tudtak befizetni a német zsidók, mert mindössze ennyi gyűlt össze. Külföldi körök ebből a tényből a német zsidóság teljes anyagi csődjére következtetnek. Hírszerint a német hatóságok most azon gondolkodnak, milyen intézkedésekkel tudnák kieroszakolni a zsidókból a sarc még hátralévő részét.

— TEHENÉSZETRE alkalmas házhely, közvetlen a szénapiac mellett, a Pece-patak partján eladó. Értekezhetni a kiadóhivatásban.

Imrédy dédnagymamája

Furcsa végzet zsidónak lenni. Élt egyszer egy zsidó nő a tizenkilencedik század elején, azt feleségül vette egy keresztény ember. Jöttek generációk és végül a dédunoka, miniszterelnöke lett egy országnak. Ebben a sorsdöntő pozíciójában élet-halál harcot kezdett a zsidók ellen. Olyan törvényeket akart megszavaztatni, amely generációkra visszamenőleg hivatkozik a zsidó származás titkait. Hercegi, grófi és bárói családokról derült ki, hogy valahol egy kis „gixer” történt. Valamikor egy szép zsidóleányon megakadt a férfiszem és az eredmény az lett, hogy „vérkeveredés” állott be. Holott nem történt egyéb, mint egy néhány száz éves „arisztokrata” család „keveredett” egy öt-ezer éves arisztokratával.

Imrédy azt hitte, hogy — képletesen — kiirtja a zsidókat, de vagyontól mindenestre megfosztja őket. De mintha ismétlődött volna a hámani sorstragédia. Amikor már azt hitte, hogy minden terve sikerül, akkor bukkott egy nagyot. Mert a zsidó dédnagymama „bosszút állt” a siron túl is, ezért a dédunokáért, aki korának egyik leg-erősebb antiszemita volt.

Tudjuk, hogy a magyarországi zsidóságnak semmi oka nincsen arra, hogy örömtüjongságra törjön ki, mert hiszen nem lehet tudni, hogy a „vonalvezetés” nem-e marad a régi. Ha csupán személyváltozás is állott be, de az Imrédy által inaugurált szivtelen teória és a sors kegyetlensége még mindég ott lebeg Damokles-kardként a zsidóság feje felett. Kétségtelen, hogy Imrédy bukása mégis — valljuk be — kárörömmel tölt el minden zsidót. Így kellett neki bukkni. Megérdemelte. Csak egy sóhaj száll az ég felé: bárcsak a németek körében is történnék ilyesmi és például Streicherekről, meg Rosenberg Alfrédéről vagy más horgos előkelőségekről derülne ilyesmi ki.

Imrédy bukása talán egy kicsit mememto is sokoknak: hogy ne feszítsék a hurok. Évekig lehetett volna minőségénél fogva még

miniszterelnök, de jött a dédanya és leseperte a díszes pozícióról. Micsoda erejük van ezeknek a zsidóknak. Egy szegény csontváz a föld alól elseprti helyéről a miniszterelnököt. Oh, jaj, még hozzá egy zsidó csontváz... egy öreg zsidóasszony száz év előtt földbetett hullája mint csontváz felnyulik ujjával a föld felé és kilendíti bársonyszékéből a magyar miniszterelnököt. Micsoda erejük van a zsidóknak... micsoda erejük...!

Streicher mint „ember”

A „Stürmer” híres és hírhedt szerkesztője, a Führer intim barátja két hír kapcsán hallatott magáról az elmúlt napokban. Az egyik hír: Nürnberg városában az ő parancsára lerombolták a XV. században épült zsinagógát. Most, amikor az alapköhöz értek, találtak egy tóratekeresztet, amelyet még a XV. században helyeztek el ott. Őt illeti a tóratekereszt, mondotta a nürnbergi főpolgármester, mert husz éve harcol a világ zsidósága ellen, amely a világ legnagyobb ellen-sége és aki felhatalmazást adott, hogy lerombolják a zsinagógát.

Nem értjük ezt az összefüggést. Azért „érdemli meg” a Törőt, mert üldözi? Amiért leromboltatta a templomokat, amiért sárba tiporja a zsidó vallást; a zsidóságot, mint egyedeket és mint közösséget? Miért kell nek adni ezt a szent tekercset, hogy ezt is széjjelszakítsák, hogy ezt is meggyalázzák? Azt még megértenők, ha odaadták volna azal, hogy adja el drága dollárokért az amerikai, vagy angol zsidóknak. Pénzt kisajtolni a XV-ik századbeli tóratekereszt. Devizát, amiből lehet srappelt készíteni. Meg repülőgépet. De minek neki egy Tóra, amikor széjjelszakíttatja őket? Vagy azért, hogy szadista kéjjel rávesse magát és darabokra tépje? Nem értjük.

Ahogy nem értjük azt az excuzációt sem, amelyről szintén a napokban adott hírt a napisajtó. Ezek szerint Streicher kijelentette, hogy őt a „zsidó sajtó” vérszomjas embernek állítja be, holott ha késő este érkezik haza, nem gyújt villanyt, mert fél, hogy a kanári madara felébred. Értjük ezt, drága zsidó testvérek? Streicher egy kicsiny kanári madarat nem akar álmából felébreszteni. A kanári madarat nem. De hatszázezer zsidót a kispadra vonszolni — azt igen. Vak gyermekeket az uccára kergetni, öregeket erdőben szabad ég alatt fagyoskodni hagyni, azt igen. Összetörni emberek csontjait, fél-

holtra veretni anyaszülte embert — abban nem talál semmit Streicher. A zsidót üldözni, minden poklok szenvedéseit rázuditani, azt helyesli a Stürmer szerkesztője. Csak a kis sárga harzi-kanarit kimélni, mert ő nem kegyetlen, ő humanista, ő a madarat is szereti. Igen, a hóhér, aki virágot szagol, a gangszter, aki lakcipőben jár, a sirásó, aki szonettek ir. Ez Streicher, a hatszázezer ember sirásója. Az árja-kanári álmát kimélni, de millióknak okoz álmatlanságot. Madarat szeret, de zsidókat gyűlöl és üldöz. Korunk örületéhez tartozik ez is. Korunk kergülségének egyik szimptomája ez.

A gettopadok diákságának küzdelme

A zsidó diákok száma 1932-ben 9000 volt a lengyel főiskolákon. Hét évre rá, tehát most, ez a szám pontosan a felére esett le. A varsói egyetemen, a jogi fakultáson 12, a matematikai fakultáson 4 diák tanul. A politechnikumon 700 új diák közül mindössze 30 zsidót vettek fel, tehát 4%-ot, holott a lakosság számarányához viszonyítva, legalább 10%-ot kellett volna felvegyenek. Az export-akadémiáról a beiratkozott két zsidót is kiverték, a földművelésügyi akadémia 11 diákja közül hét otthagya tanulmányait. Tehát nem csupán az ügyvédek sokallják; meg az orvosokat, hanem a földműveseket is. Beigazolódik az a régi igazság, hogy akárhol is akar egy zsidó elhelyezkedni, nem lehet. Lengyelországban a zsidó jogok megnyirbálása hivatalosan az egyete-

A mondvacsinált böjtnap

Irta: PEREZ J. L.

Hideg tél este van. Sára asszony a kibűlt kályha mellett ül és viseltes harisnyát javítgat. Ujjai merevek, csak lassan halad a munka és ajkai is megkékültek a hidegtől. Időről időre félretesz a munkát s fel-alá tipeg a szobában, hogy kissé melegítse lábait.

Az ágyban, a pusztá szalmazsákon négy gyermek alszik; kettő fejtől, kettő lábtól. Mindenféle ócskaság takarja tagjaikat.

Hol ez a gyerek ébred az álmából, hol az és hol az egyik nyugóskodik, hol a másik:

— Éhes vagyok!

— Legyetek jók, drágáim — csillapítja őket Sára asszony. — Mindjárt íthón lesz apátok és hozza a vacsorát... akkor majd felkeltek titeket.

— Hát az elmaradt ebéd? — kérdezik sírva a gyermekek. — Hiszen ebédre nem kaptunk semmit!

— A vacsorával együtt elhozza az ebédet is.

Sára asszony maga sem hiszi el, amit mond; nyugtalan szeme ide-oda pislant, hátha akad még valami, amit zálogba lehetne vinni... de hiába.

Csupasz, nyirkos falak; a sarokban a rozoga kályha fojtó, fullasztó a levegő. Néhány eltört fazék és az ütött-kopott bádög-menorah minden, amit lát.

és két üres ágy, párnák és dunyhák nélkül, más semmi.

Sokáig tart, míg a gyermekek megint elaluznak. Sára asszony mély részvételt nézi őket, szíve görcsösen vonaglik a fájdalomtól... most odaszegődik kisírt szeme az ajtóra. Nehéz lépések közelednek a pincelakás felé... a remény halvány sugara suhan meggyőztört arcán végig. Nehézkesen feláll és odamegy az ajtóhoz, hogy kinyissa. Sápadt arcu, görnyedt hátú zsidó lépi át a küszöböt.

— Nos? — kérdezi Sára asszony halkán.

Az ember hosszan leereszti üres kezét és nagyot sóhajtván még halkabban így felel:

— Semmi... megint semmi. Senki sem fizetett... mindenki azt mondta: majd holnap: majd elsején.

A gyermekeink ma még nem ettek egy falatot sem — sóhajtottá oda Sára asszony az embernek. — Jó, hogy alusznak... óh, a mi szerencsétlen gyermekeink!

Nem ura többé fájdalomának és zokogni kezd.

— Voltaképpen miért sírsz, te asszony? — kérdezi gyöngéd rosszalással az ember.

— Jaj, Mendl, Mendl... hiszen oly éhesek a gyermekeink!

Sára asszony igyekszik nyugalmat erőltetni magára és visszatartani könnyeit.

— Mi lesz ennek a vége? — folytatja mélyszéges szomorúsággal. — Hiszen napról-napra rosszabbodik a helyzetünk.

— Rosszabbodik? Ugyan Sára, ne vétezz! Tavaly még sokkal rosszabb volt a sorsunk. Akkor se volt enivalónk, de hajlékunk sem volt. Nem emlékszel: nappal az utcán csatangoltak gyermekeink, éjjel meg az árokban aludtak. Most pedig szalmazsákon alusznak és négy fal között.

Sára asszony erre még keservesebben zokogott. Hiszen eszébe jutott, milyen körülmények között halt meg tavaly egyik gyermeke. Az utcán meghült és nyomorultul tönkrement, mintha valami sivatag pusztult volna el, minden segítség nélkül.

Az ember csillapítóan megszólal: nyugodj meg édesem... és ne vétezz az Isten ellen.

— Hát miért nem könyörül meg rajtunk az Isten? Mikor lesz végre már velünk is?

— Mindenekelőtt te magad könyörülj meg magadon és ne emészed magadat mindenért. Nézz csak végig magadon, milyen szánandó vagy. Alig tíz éve, hogy asszony vagy... még nem vagy huszonhat éves... és mi lett belőled? Összefacsarodik a szívem, ha rád nézek. Legszébb lány voltál a városban és most...

— Hát te — viszonozza az asszony. Valamikor Mendl, a nagyerejű volt a neved. És most? Hátad

meken kezdődnek. A gettópádok körül heves küzdelem folyik. A zsidó diákok tudják jól, hogy itt ezeknél a különben jelentéktelen padoknál sok minden eldől. Ma már végső stádiumba jutott a harc. Vagy elfogadják ezt a megszégyenítést, hogy beüljenek a „sárga” padokba, vagy pedig örökre el kell hagyni az egyetem auláját.

Nem vitás, hogy a diákság, a maga fiatalos temperamentumával és félig kész képzettségével, lendületével, mindenkor az élharcosok közé tartozott. Egykor régen, a mult században, amikor még nem volt repülőgép és rádió, amikor még a sokat dicserő technikai vívmányok még az idők méhében szunnyadtak, akkor a fiatalosság a demokráciára esküdt. Ideálja, a francia szabadságharc eszményei voltak, a szabadság, testvériség és egyenlőség örökség elvei. De most már „messzebb” tartunk. Körülbelül a középkor elején. Mert mindenféle a reakció orgáziája, a diákság a nemzeti ujjáébredések, különben helyes elvét a reakció fekete köpenybe akarja burkolni és mert a zsidó utban áll, a zsidó emlékezteti a szeretetre, a megértésre, a francia eszmények vívmányaira, azért mindenféle a zsidókat kell először kiverni. Nem egyszerű „padok” harca ez, hanem két világé, a haladásé. A lengyel egyetemnek 4500 diákja szenved az egész három és félmilliónyi lengyel zsidóságért és harcuk olyan, mint a makkabeusoké. 4500 zsidó fiu harcol a sötétség ellen, s harcuk megható, hősi és elgondolkoztató...

Pincér-emigráció

Szó sincsen arról, mintha mi nem szimpatizálnánk a tisztas pincériparral. Komoly szakma, dolgozó ezrek élnek meg belőle. Családapák, nehéz kenyér, korai kifáradás, fájós lábak és mindaz, ami ezzel jár. Ezzel szemben tartjuk magunkat ahhoz az általános elvhez, hogy „suszter maradjon a kaptánál”. Mert ha nem teszi, akkor szomorú tragédiák származhatnak belőle. Így történetelt meg az, hogy egy erdélyi pincér-gyerek, aki fejébe vette, hogy Palesztinába akar menni, de pénze nem igen volt reá, fantáziált. És ahogy ő álmaiban elképzelte, talán Verne Gyula és May Károly, meg detektívregények nyomán, mint Grant kapitány gyermekei, elhatározta, hogy hajót bérel és elindul a tengernek — amíg Palesztinába jut. Amikor meékérdezték tőle, hogy miképen képzei a dolgot a partraszállásnál, egyszerű

naivitással azt válaszolta, hogy ha kell, akkor majd lövöldözni fognak az arabokra, meg talán az angolokra is.

Eddig még naiv mese volna egy gyerek kalandvágya és ártalmatlan játéka. A naiv meséből akkor lett komoly és tragikus esemény, amikor ez a pincérgyerek, aki nagy-szerűen szervezte a feketéket és a közönség által kívánt inyenc falatokat, a most legjobban inyenc falatokat akarta „szervezni” néhány száz ártatlan fiatalembernek. Elhíresztelte Erdélyszerte, hogy minden irás nélkül, néhány ezer lejért mindenki elmehet Palesztinába. Még azt sem lehet mondani, hogy haszonlesésből tette volna. Legfeljebb ő akart „mitfahrer” lenni. De lecsodított 600 embert Constanzába és ott kiderült, hogy a görög hajózási vállalat nem tud semmit csinálni és neveléses arról beszélni is, hogy bárki elmehet az országból legális utlevél nélkül. Rendesen csak érvényes utlevéllel indulhat el bárki is. A hatszáz ember már egy hét óta nézi a Fekete tengert, mert egy pincér „fekete” helyett a Fekete tengerrel foglalkozott. Hajót bérelt, kalandot akart, kalóz-mesét, fegyveres konfliktust, egyszóval étlen-szomjan elindítani szerencsétlen embereket a bizonytalanságba. A hatóságok közbeleptek és így nem lett a dologból semmi. Csak nagy kiábrándulás és egy-két millió keserves zsidópénznek elköltése vasúti jegyre, élelmezésre és szállodákra. A lecsodított szerencsétlenek hazamehetnek és várhatnak tovább. A pincéreknek pedig tanulság, ha feketét kérnek a zsidók, ne szállítsák nekik rögtön az egész — Fekete tengert.

A legcsunyább emberi

tulajdonság

Nem tudjuk, hogy más mit gondol, de az egyszer bizonyos, hogy szerintünk a legcsunyább emberi tulajdonság: a mőszerolás. Nem tudjuk ezt a szót pontosan visszaadni. Talán árulkodás? El túl enyhe. Vagy a jasszkifejezést használjuk? Az sem egészen jó. Maradjunk ennél: mőszerolás. „M'szire”, aki ezt üzi, azt parancs még jomkippur napján is ártalmatlanná tenni. És volt idő, amikor a zsidó uccában napirenden volt ez. Sőt, ne tagadjuk, még egyes városokban is megteszik. Zsidó, zsidó ellen. Feljelentgeti hatóságoknál, meg ha egyházi ügyekről van szó, akkor a hitközségnél. Mindenféle egymás ellen gyűlölködnek. Még most is! Most, ami-

kor annyi külső ellenszenvvel (enyhe kifejezés) kell megküzdenünk. Még ezzel is ellenszenvessé tesszük magunkat. Vagy helyesebben: csak ezzel tehetjük magunkat igazán ellenszenvessé.

Irjuk azt, hogy ne tegyék? Akibe beleette magát ez a betegség, aki úgy hiszi, hogy ezzel a másikat víz alá nyomja és magán segít, annak hiába magyaroznánk, hogy ez a legocsmányabb bűn. A legjellemtelemenebb emberi tulajdonság. Kérjük a zsidókat, hogy ne tegyék? Aki alkoholista, annak hiába mondjuk, hogy mennyire aláássa egészségét a szesz.

Aki bármikor is ezzel a rettenő aljas eszközzel ármanykodik zsidó testvére ellen, az megérdemli a kínok-kinját, megérdemli a bajt, ami érheti. De ne folytassuk. Csak gondolkozzunk a dolgon és figyelmeztessük azokat, akiket illehet (ugye nincsen közöttünk senki?!), hogy csak semmi „m'szire”. Éljen, küzdjön mindenki, harcoljon az életért, egzisztenciáért, konkuráljon, küzdjön, de soha alantass eszközökhöz ne nyuljon. Mert nincsen csunyább, embertelenebb eszköz, mint a „m'szire”. Hogy is mondják a könyveink? Ki kell közösiteni a zsidóság köréből azt, aki árulkodik. Ki is!

Egy cilinder és tizenegy

turbán a kerekasztal

konferencián

A világsajtó napok óta a legnagyobb figyelemmel kíséri a londoni arab-zsidó konferenciát. Amint tudjuk, ezen résztvesznek az összes önálló arab államok is. A Jewish Agency-ről úgy írnak az angol lapok, hogy egy „cilinder” képviseli, míg a többiek „tizenegy turbán”.

Érdekes, hogy a Szent Jakab palotában tartott konferenciákat „kerekasztal”-nak nevezik, holott, mint az angol lapok írják, nemcsak a palotában, hanem egész Londonban sem lehetne egy nagyobb méretű kerekasztalt találni, mivel ilyet egész Angliában nem készítenek. A tárgyalást Mac Donald vezeti, aki felváltva tárgyal a kiküldöttekkel. Hol a zsidókat hivatja, hol az arabokat. A zsidók taxiutakon jönnek, mert nem akarják igénybevenni az angol kormány „vendégszeretét”, mert ezzel lekötöztetnek lennének. De az arabok jóba vannak az angolokkal. Ők tehetik. Nekik már van öt államuk és nem akarják engedni, hogy a zsidóknak is legyen.

De térjünk vissza a delegátusokra. Kerekasztal nem létezik, de ha volna, akkor szomorúan állana és elhagyatottan, mert még nem ültek együtt a megbízottak. Tudniillik azt jelenti a „kerekasztal”, hogy egyenrangú felek állanak szembe egymással. És éppen ezért nem akarnak leülni az arabok a zsidókkal, mert nem ismerik el „egyenrangú” tárgyaló félnek őket. De ez mégsem alterálja Ben Gurionékat. Ők hűséges kiszolgálói az angoloknak, ugyanarra, hogy már nem is tudhatjuk, hogy a Jewish Agency nem-e egy English Agency. A „Great Britain and the East” azt írja, hogy nem kell félni a zsidók agressziójától, elvégre Neville Lasky és lord Bearstead „megbízható” emberek. Már mint nekik megbízhatók. Nekik — olvasd — angoloknak. Tizenegy turbán áll szemben egy angol cilinderrel. A cilinder nem fog győzni, hanem csufosan visszavonul. Mert oda most sportsapkások kellene. Meg egyensapkások. Nem lehet cilinderrel országot hódítani. Mert a turbánok nem engednek. A turbánok tudják, mit akarnak. A cilindernek nem. A turbánok tudják, meg a sportsapkások, a dolgozó zsidó fiatalok. És a sportsapka legyőzi majd először a cilindert és azután a turbánokat is. Legyőzik!...

meggörnyedt, mint valami agastyáné és folyton betegeskedel. Hiába titkolod előttem... Oh Istenem!

Erre a felkiáltásra felébrednek a gyerekek. — Kenyeret!... Éhesek vagyunk! Enni akarunk!

Atyjuk ijedt arcot vág. Isten mentse, enni?

A gyerekek felkőnyökölnek. Nem értik a dolgot.

— Ma böjt nap van, — mondja Mendl szigoruan.

A gyerekek tamáskodnak. — Böjt nap? Mi csoda böjt nap van ma? — kérdezik nyugtáskodva.

Mendl zavartan a földre néz. — Hát tudjátok, gyerekek, — mondja — ma reggel valaki a templomban elejtett egy tóratekereset. Ezért szigorú böjtot rendeltek mindenkinek, még a csecsszopó csecsmőknek is böjtölniök kell.

A gyerekek elnémultak és Mendl folytatja:

— Ez a böjt nap éppen olyan jelentős, mint jomkippur, vagy tisehav napja. Most kezdődik, mert már alkonyodik és holnap estig tart, míg kibujnak a csillagok.

A gyerekek erre leugrálnak az ágyról és meztőláb, rongyos ingcskéikben körbe forognak. És vígan kiáltoznak:

— Tehát mi is böjtölni fogunk! Mendl eltkarja hátával az asszonyt, hogy ne lássák a gyerekek édesanyjuk könnyes arcát, azután csendre inti a gyerekeket.

— Nem szabad, hogy zajongjatok. És böjt napon táncolni sem szabad. Majd színház tóra napján fogunk táncolni, ha a jó Isten is akarja.

A gyerekek visszafeküsznek az ágyba. Már elfelejtették, hogy ők éhesek és egymásután megint álomba merülnek.

Csak Dóvidl, a legidősebb fiu, maradt ébren és kérdezi:

— Mondd csak apa, mikor leszek én bár mivah?

— Majd csak négy esztendő múlva, Dóvidl. Isten tartson meg életben és egészségben.

— És ugyanakkor megveszed nekem a tefilint?

— Micsoda kérdés ezt? Persze, hogy megveszem.

— Bársonyból való zacskót is hozzá?

— Azt is.

— Imádságos könyvet is kapok, ujat?

— Ha Isten akarja, kapsz. Csak legyél vallásos és szófogadó, Dóvidl.

— És tizenhárom éves koromtól fogva minden más böjtot is meg fog kelleni tartanom?

— Igen, igen, Dóvidl. Még a sáni vöchámisó sáni böjt napokat is.

És halkán magában mormolja:

— Ribajnál se' ajtem, ne add, hogy máskor is oly böjt napjuk legyen gyermekeimnek, mint ez a mai!

Ami a bányási fővárosból feljegyzésre méltó...

Lássuk Temesvárt!

Egy kis visszapillantás 1916-tól 1939-ig. — A régi emlékek színhelyén. — Marmorek professzortól — máig. — Tragédiák és zsidó nagyotakarások. — Ahogy a temesvári zsidóság él és dolgozik.

A „Népünk” eredeti riportja.

Timisoara, február havában. „Klein Wien.” Ez volt évtizedekig a neve Temesvárnak. Ahogy Váradot „peceparti Párisnak” nevezték és az erdélyi nagy empóriumot, „kincses Kolozsvár”-nak.

„Klein Wien.” Kis Bécs. Van benne valami. Mert amint büszkén hirdetik, négyszáz gyár működik ebben a városban, komoly kereskedelmi centrum, hatalmas kiterjedésű város, amelyben dolgoznak az emberek. Ha a vonatról nézzük, amint közeledik a város felé, akkor már kibontakoznak a konturok, hiszen látjuk a sok gyárképményt, meg a nagy dimenziókat.

A villamos olyan, mint régen. Olyan, mint amikor először láttam 1916 nyarán, amikor mint katonát a Garnisonspital 21-be küldtek le, mert „felülvizsgálatra” küldték. Azóta sokszor jártam Temesvárot, de nem tudok megszabadulni az első nap, az első impresszió lenyűgöző emlékeitől. Látom magam előtt a Lloyd-sort, amint az egyik oldalán hatalmas házak, épületek álltak ott, míg a másik oldalon füves rét volt, ahol állatok legelésztek. Ma már paloták állnak azon a helyen, a nagy telefonpalota, meg az új hatalmas és nagyon szép görög keleti katedrális. A régi emlékek vibrálnak bennem s amikor már erre járok, épen úgy felujul bennem annak az estének emléke is, amelyet a Lloyd-pincében, amelyet „Taverná”-nak neveznek, átéltem.

EGY 1916-OS EMLÉK.

Élt akkoriban ott egy barátom, aki egyúttal rokon is volt és mint háborús vándor, boldog voltam, hogy van valami kapcsolatom Temesvárral. Ez a diékkori rokon-barát azt mondja egy napon: menjünk ma este a Lloyd-Tavernába, mert a cionisták gyűlést tartanak ott. El is mentem, bár nem volt engedélyem, hogy kinn lehessenek. Fehér asztalok mellett ültek ott és az asztalfőn dr. Marmorek Alexander professzor, akinek jelentőségteljes személyét még nem tudtam értékelni.

Csak később tudtam meg, hogy professzor Marmorek a párisi Sorbonne-on volt tanár és mint osztrák-magyar katonáorvos, be kellett vonuljon a háborúba és Temesvárra helyezték, ahol évekig élt.

KI VOLT MARMOREK TANÁR?

Korunk egyik leghíresebb bakteriológusa 1865-ben született Mielnice nevű galíciai városkában és ezért kellett bevonulnia az osztrák-magyar hadsereg kötelékébe. A tudományos világban arról ismerik, hogy ő volt az, aki a lymphatikus mirigyek védelmi harcát bizonyította be, amelyet a baktériumokkal szemben tanusít. Ez a munkája hívja fel figyelmét személyére a nagy Pasteur-nak, aki meghívta magához és kinevezte világhírű intézete „Chef de travaux”-jának. Az antistreptokokus szérumával még híresebb lett. A sarlach első szérumkezelési módszerét is ő alkalmazta. A tudóvész specifikus gyógytanával is foglalkozott és ez ellen is alkalmazott egy szérumot. A világháború után, amikor visszatért Temesvárról Párisba, a tifusz és cukorbetegségek elleni szérumok egyik nagy kutatója volt.

Mint cionista, Oszkár és Izidor nevű fivéreivel Herzl szűkebb környezetéhez tartozott. A cionista világszervezet nagy intézőbizottságának is hosszú évekig tagja. Egyik legexponáltabb hirdetője a „politikai” cionizmusnak és amikor a X. kongresszuson a „praktikus” cionisták tulsulyba kerültek, ezzel szemben ellenzéki magatartást tanusított. Az volt a véleménye már akkor, hogy a palesztinai mandátum nem fogja teljesíteni a zsidóállam létesítésére

vonatkozó igényeket. 1923-ban halt meg fiatalon, 58 éves korában.

Ő volt megindítója annak a reneszansz-mozgalomnak is, amely új korszakot indított meg az erdélyi zsidóság történetében. Aki azt hirdeti, rosszul tudom, hogy az 1918-as összeomlás után „haszonlesésből” lettek sokan cionisták, (különösen egy bizonyos körben szeretik ezt hirdetni) azoknak legyen bizonyosság és tanusítgatás ez az 1916-os esztendő, amikor már 150 ember ült a temesvári Lloydban, hogy egy cionista „Dienst”-en vegyen részt. Sokan ültek ott, akik azóta a cionista élet prominensei lettek. Vannak olyanok is, akik azóta elhunytak, ahogy régebben, körülbelül tizenöt esztendője meghalt szegényen Marmorek professzor is.

Engem annyira frappírozott ez a még akkor eseményszámba menő cionista est, hogy ott rögtön felszóltam és megfogadtam, hogy ezt az eszmét sohasem fogom elfelejteni és annak mindig hű katonája leszek. 23 éve ennek és nem tagadom, hogy ez az első impresszió bennem vibrál még mindig és valóban lekes katonája lettem a cion gondolatnak.

MOSTANI IMPRESSZIÓK...

23 év alatt sokszor és sokat voltam Temesvárott. Mit változott a város? Nagyon sokat. „Megváltasodott”, még komolyabb lett. Német jellegét sem vetette le, már amennyire akkor meg volt. Sőt, most mintha büszkébben járnának a svábok, akik nagyon meggazdagodtak és nagyon önértetek lettek, főleg Hitler óta. Van sok pénzük és rendkívül gazdagok német közintézményekben is. A Bánát minden sváb-gazdagsága kulminálódik itten. A zsidók gazdasági helyzete viszont nagyon eltérő. A belvárosi gazdag nagykereskedő és gyáros épen úgy jelzi Temesvárt, mint a gyárvárosi szegény házaló. Nem egy tízperces villamoson megteit ut választja el őket, hanem néhány évszázad. Még tradíciókban is. Világnézetről és egyebekről nem is beszélek. Hol van a Lloyd-sori mai zsidó a gyárvárosi, vagy józsefvárosi ortodoxtól? Messzi, nagyon messzi.

És hova lett a marmoreki cionizmus a mai temesvári cionizmustól? Az gyönyörű volt, a mai pedig — nem olyan. Nem akarok más szót használni. De, ha a Zsidó Klubban és a női szalonokban otthonossá vált cionista „eszmevilágot” nézzük, akkor egészen bátran elmondhatjuk, hogy a mai temesvári cionizmus egy szalonok mélyére „előkölő” varázsoit Palesztina-munka, amely távolra került a zsidó uccától. Hosszu ideje „divat” Temesváron cionistának lenni, bizonyos társadalmi kört és kapcsolatot jelent, amelyeknek kevés összefüggésük van a népi étellel és ezért kevésbé érthették és értik meg az erdélyi cionistákat Temesváron és viszont. Egy szatmári, dési, vagy láposi mizrachista ma is távol áll mentalitás tekintetében a temesvári cionizmustól. Hova lett huszonhárom év alatt az a régi marmoreki szellem? Kerestem az uccán, kerestem az emberek között, kerestem a zsidó klubban. Nem volt sehol. Talán valahol tapétás falak között és szendvicses, teás délutánokon lehet még találni? De hol van itt népmozgalom? Hol van itt eleven, lüktető zsidó élet? Nem találtam.

BESZÉLGETÉS EGY GYÁRIGAZGATÓVAL.

Egy régi cionista dolgozószobájában ülök Több, mint négy órán át beszélgetünk. Aktuális világproblémákról. Cionizmusról, Palesztina építéséről, arról, eminek lenni kellene és ami Temesváron nincsen. A kontaktus, az igazi hus és vérkapcsolat a zsidó

nyomorral és a mai zsidó szükségletekkel. Hol tudnak ma itt arról a nagy emigrációs végyról, mit tudnak itt a palesztinai bajokról. Itt az alapot az „alapok” jelentik, — mondotta a gyárigazgató, aki képzett régi dolgozó cionista és sok panasz hagyja el ajkát és egészen más utakon keresi, hogy megtalálja azt, amit keres. Ez az igazgató ur nem „idegen”, nem „keletről” jött, akik nem „értik meg” a szalon cionizmust. Az igazgató ur — benszülött, aki ennek dacára ismeri a kinövéseket és tulkapásokat. Az igazgató ur sokat ad cionista célra és sokat gyűjt, de azért mégis „hítbizomány” tekinteli azt, ami ma a mozgalomban él és virul.

Amikor elmegyek az igazgatótól, utam a színház felé visz. Itt is régi és új emlékek élnek bennem. Itt hallottam annakidején a Pillangókisasszony gyönyörű áriáját először, annakidején, mikor az ágyuk dörögtek a frontokon és most is színházból jövő közönséget látok a negyven millió lejjel restaurált színházból. Azóta már sok mindent játszottak itten, többek között egy temesvári szerző eredeti tragédiáját, a dans macabre-t.

HALÁLOS TRAGÉDIA — A VILÁG MÁSİK VÉGÉN — A GYÁRVÁROSBAN.

Ott voltam épen egy rokonának üzletében. A gyárvárosi hitközség elnökénél, illetőleg abban a nagy textilüzletben jártam, amikor jött a hír. Lázasan rohantak be az ajtón, s ezek nem „belvárosi” emberek voltak, hanem mintha nem is „temesváriak” vagy „bégapartiak” lettek volna, sőt nem is a „fabruk”-ból, hanem a „szatmár-szigeti vonal” jellegzetességei láthatók rajtuk. Mind sápadt, mind tördeli a kezét és sürgetik, hogy telefonáljanak a szantóriumba.

— Mi történt? — kérdelem — s láttam már, hogy valami nem mindennapi esemény.

Erre elmondják, hogy egy Krieger Léb nevű rendkívül vallásos és Temesvárotól a legnagyobb ottani talmudtudósnak elismert embert végzetes szerencsétlenség érte. Új gépet vett, amelyen sőt örölt. „Parnosze” kellett neki és mert nem volt ideje „át-rétegezödni”, maga állt oda a géphez. De a gép nem szentimentális. Az nem veszi tekintetbe, hogy ki áll mellette, az szivtelen, — mint egy nemzeti szocialista. És a gépszij elkapta a szerencsétlent. Kezét-lábát törtte, folyt a vére és alig ért vele a mentőautó a szantóriumba — meghalt. Közismert és nagyon sokra becsült tagja volt a gyárvárosi ortodoxiának. Huszonnyolc éves, négy kis gyermek apja. Krieger Léb vallásos chassid családból származott és a „régí vonalon” haladt. Nagyon sokat tudott és bizonyára akkor is, amikor a lendítőkerék szija elkapta, valami „nehéz” talmudikus tételre gondolt. A szellem embere, akít a körülmények a géphez kényszerítettek. Pedig oda nem állhat valaki, csak akkor, ha odakoncentrálja figyelmét. Ez is zsidó tragédia. Mert a „krigerek”-et egy más nép finanszírozza, hogy csak tanuljon és gyarapítsa a saját és a népe tudását. Mi szegények vagyunk és kinlődni kell hagyjunk ilyen embereket. Hősi halottja lett a tanulásnak. Egészen tragikus, amit meséltek halála perccelről. Többször említette, hogy szívesen áldozná életét, ha ezzel tudná, hogy menti a zsidó népet. És amikor halálos ágyán fekvő mondotta: — bizonyára megérdemeltem a sorsot... megnyugszom az Uristen akaratába.

Megrendített halála, holott nem is ismertem. De sok jói mondtak róla. És egy igaz ember halála mindig megrendít. Amikor elhagytam lehajtott fejjel a gyárvárosi parkrészt, a bánáti német házból pattogó ritmusu dalt hallottam kiszűrődni. Óh, ha tudnák itt ezt a tragikus halált, akkor sem ébredne fel részvétük. Nekik a gép a szerelmük, a miénk a könyv...

GYŰJTÉS — EMIGRÁCIÓS CÉLRA.

A ház, amely elfogja az erdélyi zsidóságot Palesztina után, itt sem állott meg a jómódu bányást főváros falainál. Amíg ott voltam — alig másfél napig — sokan kerestek fel: mi lesz az emigrációval? Menni szeretnének. Ha lehet, azonnal. Palesztinába. Egyszerre tíz is akar menni. Kenyere mindnek van, de fiatalok és dolgozni akarók. Lelkes cionisták. Közöttük egy völgyény és menyasszony. Polgári jólétben élnek Megmondom nekik, hogy

ott sokat kell dolgozni, a legegyszerűbb munkát, amihez kérges kéz kell. Nem riasztja vissza őket semmi.

A hitközségeknél is tárgyaltak már róla. A temesvári öt hitközség (mert annyi van ebben a városban) egy hitközségi bizottságot alakított, amely egyelőre 100.000 lejt szavazott meg emigrációs célra, de azt tervezi, hogy szegény ifjak kiküldésére társadalmi uton, mint rendkívüli adót, egy millió lejt fog felhozni. Ez a rendkívüli adó a kivándorlás finanszírozásán kívül még az ártétegesítést is támogatja. Ugyanezek most alakult meg a Központi Jótékonyági Bizottság is, amely az összes hitközségek és jótékonyági egyesületek közreműködésével — Zsidó Népkonyhát létesített. Ez nagy hiányt van hivatva pótolni. A váradiak például tudják, hogy mennyi könnyet töröl le egy

népkonyha és mennyi éhes száznak ad naponta meleg ételt. Dicséretes tevékenység ez is, akárcsak a zsidó napközi otthon, ahol szegény gyermekeket láttak el.

Szép célok és nemes gondolatok. Praktikus munka Palesztina érdekében és a temesvári szegények istápolása, s mert ismerjük az ottani zsidóság áldozatkészségét és akaratát és anyagi helyzetét, bizonyosra vesszük, hogy az akciók sikerülni is fognak.

***

Ez néhány pillanattelvetel a mai Temesvár életéből. Még irhatnánk sokat hitközségekről, a város zsidó multjából, érdekes rétegeiről, Erdélyről elűtö mentalitásáról, de majd legközelebb, ha alkalom adódik és újra ott leszek.

L. Z.

KAUFTHEIL ERNŐ:

TELIVÉR, FÉLVÉR ÉS NEGYEDVÉR-ZSIDÓK MAGYARORSZÁGON

Vitéz Imrédy Béla miniszterelnök megbukott. Visszaadta kormányelnöki megbízatását, mert kiderült, hogy egyik dédszülsője zsidó volt és a fajkutatók számítása szerint ereiben 12 és fél százalék zsidóvér folyik. A fajkutatók lidérce terül el egész Magyarországon felett és idők jele, hogy már a legszélösebb turáni magyarok is, az egész magyar sajtóval egyetemben azon az állásponton vannak, hogy ki kell ejteni a „zsidótörvény”-ből a fajkutatók érvényét és le kell térni a faji alapról. Nem is csoda, Imrédy Béla tragikomikus bukása után még a legdurvábbakra is lecsaphat váratlanul a zsidó vérség tragédiája és ez odavezethet, hogy a végén kiderül, hogy Magyarországon mindenki zsidó...

Érthető a magyarországi előkelő családok között támadt pánik, ha az alábbiakban újra szemügyre vesszünk néhány fölöttébb érdekes adatot Kempelem Béla „Semigótha”-jából.

KORMÁNYFÖK, MINISZTEREK, GROFI ÉS BÁROI MÉLTÓSÁGOK ZSIDÓ VÉRROKONSÁGA

Rendkívül érdekes a turonyi, az üszögí és mozsgói Biedermann családok elágazása. A család őse, Biedermann Mihály Lázár alapította meg a monarchia nagyarányú gyapjúexportját, mely 1807-ben 60.000 font sterlinget hozott be. 1830-ban 300.000 arany forintot adott a császárnak állami célokra és még kamatokat sem fogadott el. Tizenegy gyermekére 16 millió forintot hagyott hátra, akik Magyarországon kívül Ausztriában, Németországban és Franciaországban telepedtek le és a legnagyobb arisztokrata családokkal kerültek házassági kapcsolatba, mint az Earl of Cuff és a Sir Fitzgerald, gróf Schaffgotsch, báró Thavonat, gróf Puisseus, báró Apfaltern stb.

A magyarországi Biedermannok közül Simon, turonyi előnévvel lovagi („Orden der kgl. württembergischen Krone II. Cl.”) rangot kapott. Feleségül vette nemes Gratze gárdaőrnagy és Mária Terézia-rend lovagiának Amália nevű leányát és katholicizált. Leányai Jean Achille Morel Comte d'Aubigny d'Assy, később Marquis d'Aubigny d'Assy, Gaston Morin Marquis de Bauville francia nagykövet, gróf Scherr-Thoss Béla huszárkapitány, gróf Attems-Petzenstein János főurakhoz mentek nőül. Biedermann Ottó és felesége algyesti Tüköry Margit fia László, Wekerle Sándor volt miniszterelnök

leányát, Wekerle Mária Lujzát vette feleségül.

Biedermann Rudolf Károly Félixet jótéteményeiért a pápa a Szent Gergely-rend commandeur-keresztjével tüntette ki. Fia, Elek a washingtoni nagykövetnek báró Hengelmüller Lászlónak leányát, Milát vette feleségül. Második neje, Zeyk Ágnes bárónő, gróf Teleki Adám özvegye. Második fia, báró Biedermann Imre neje: malomvízi Kenedffy Katinka.

Az üszögí és mozsgói Biedermann Gusztáv gyermekei a következők:

1. Sarolta, báró Fejérváry Géza tábornagy, miniszterelnök és honvédelmi miniszter neje. Fejérváry báró Temesvárnak volt országgyűlési képviselője.

2. Alexandrina, gróf Brussel-Schaubeck neje.

3. Anna, első férje Thavonath báró, második Schaffgotsch gróf.

4. Olga, Puisseus gróf felesége.

Érdekes, hogy Fejérváry Géza báró házassága révén kibekken csörgedez zsidó vér (a Biedermann család révén)

Fejérváry Gizella báró Gerliczy Ferenc neje lett, gyermekeik:

Gerliczy Félix báró nőül vette Stirbey Erzsébet hercegnőt.

Gerliczy Margit férjhezment Degenfeld-Schomburg Kristóf grófnőhoz.

Gerliczy Erzsébet Forster Jenő báróhoz, míg Gerliczy Felicia Jósika János báróhoz ment nőül. Báró Fejérváry Géza fia: Imre báró volt főispán és másik leánya, Olga bárónő férjhez ment báró Burián István volt osztrák-magyar külügyminiszterhez és harmadik leánya Fehérváry Irma bárónő, Korniss Károly gróf neje lett. Ez utóbbinak gyermekei: 1. Korniss Klára grófnő (férje Bethlen Béla gróf), 2. Korniss Károly gróf (neje Bethlen Berta grófnő) és 3. Korniss Margit grófnő (férje Gudenus Géza báró, ill. másod. Unkelhauser Károly). A Biedermann családok és leszármazottjaik katholicizáltak.

A ZSIDÓ WODIANER-CSALAD VERSEGI KAPCSOLATAI.

A legtekintélyesebb családok egyike a Wodianer-eké, akikről sok szó esik manapság. A család első ismert őse Weidmann Mór, másképen Woidzislav Sámuel. Egyik leszármazottja Wodianer Sámuel (sz. 1786 Szegezen), aki a krassószörényi Kapriora helységben királyi adományt és ugyanezzel

az előnévvel nemességet kapott. Felesége Cipperl Bobette, gyermekei pedig Lotty (férj. Koppély Fülöp), Mór és Albert. Wodianer Mór elnöke volt a Dunagőzhajózási Társaságnak és az Osztrák-Magyar Államvasutaknak, főrendiházi tag, osztrák és magyar bárói rangot kapott. Wodianer Albert is bárói rangra lett emelve és valóságos belső titkos tanácsos lett. Mindketten kikeresteltek. Wodianer Albert báró felesége borosjenői Atzél Zsófia házasságából származott fia ifj. Wodianer Albert korán elhunyt és így a 80 millió aranykorona családi vagyont Wodianer Mór báró leányaira hagyta. A baronesszek a következő házasságokat kötötték: Anna bárónő: gróf Ferri Lipót, Gabriella bárónő: gróf Nemes Vince és Borbála bárónő: lovag Wachtler Géza neje lett. Nézzük a zsidó vér további beszívargását a grófi családokon kívül a hercegi családokba.

A fiágon kihalt kaprióriai Wodianer-ér a következő családokban folyik: Gróf Nemes Vince és báró Wodianer Gabriella gyermekei: gróf Nemes János (neje gróf Csáky Natália), gróf Nemes László, gróf Nemes Gabriella (férje gróf Csáky Mihály), Nemes Mária grófnő (férj. Huszár Károly báró), Nemes Albert gróf (neje Spalletti-Trivelli Karolina grófnő) gyermekei: Nemes Julia grófnő, férje Antici-Mattei Guidó herceg, Nemes Ilona grófnő, férje Caffarelli Károly herceg.

E család másik ágából, a maglódi Wodianer Béla leánya Irén nőül ment galánthai Besseney Ferenc tábornokhoz, aki Bakách-Besseney kettősnévvel bárói rangot kapott, míg Angela felesége lett péchujfalusi Péch Zsigmond Albauj-Torna és Kassa főispánjának.

ULLMANN VER A SCITOVSZKY KÜLÜGYMINISZTER CSALADJÁBAN.

A baranyavári báró Ullmann család egyike a legtekintélyesebb családoknak. Első ismert feje Ullmann Mózes Pozsonyból származott. Ullmann Mór igen sokoldalú ember volt. Az ő kezdeményezésére létesült a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, amely véglegesen azonban csak 1842-ben alakult meg. Ullmann Mór 1846-ban megalapította a Magyar Központi Vasutat. Ullmann Mórnak testvérei Ullmann Gábor és Ullmann Sámuel. A család egyrésze szitányi előnévvel nemességet kapott, majd a szitányi Ullmannokból szitányi Szitányi lett 1867-ben. A fentebb említett Ullmann Mózes nemet származása után R. Mose Askenaz-nak hívták, aki egyike volt annak a nagy Ullmann-testvérnek, akik Bajorországból, Fürth városából költöztek be Liptószentmiklósról, Pestre, Nagyváradra és Lakompakra.

Szitányi Eugénia férjhez ment nagykeri Scitovszky Jánoshoz. Nógrádmegyei alispánjához, akinek gyermeke Scitovszky Tibor nyug. külügyminiszter, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatója, felsőházi tag. Ennek fia Scitovszky Béla volt képviselőházi elnök, utóbb belügyminiszter.

A tornyai Tornay-Schosberger család őse Schosberger Simon Vilmos volt. A család nagyrészen a Tornay nevet használja, minden tagja kitért.

A báró Sztérényi család korábbi neve Stern volt. Stern Albert lengyeltóti, illetve ujbpesti rabbi volt. Két fia volt: Hugó, középiskolai tanár, természetrajzi tankönyvíró volt; báró Sztérényi József belső titkos tanácsos, ny. kereskedelmi miniszter, felsőházi tag. Mindketten kitérték.

***

Hogy a vérségi, illetve fajtörvény Magyarországon való alkalmazásának lehetőségét még továbbiakban is alátámasszuk, folytatni fogjuk a „szinmagyar” családok történetének ismertetését.

Inseris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Adar 5, február 24.

Szombat: Adar 6, február 25.

Heti szidra: תרומה

Heti haftora: וְהָיָה חַכְמָה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.33

gyertyagyújtás 5.55

Istentisztelet kezdete 6.07

Szombat befejezése 7.01

Csütörtök, márc. 2-án: תענית אסתר מוקדם

Eszter bójtje.

LEITNER ZOLTÁN:

Ádám fiamhoz írom,

aki ma tizenhároméves

Bevallom neked kistiam, hogy soha senivel szemben nem éreztem olyan felelősséget, mint veled szemben. Egyrészt: mert egyetlen fiam vagy, akiért, mint minden szülő, én is végtelenül aggódom. Másrészt: mert sajnálalak kistiam, hogy egy ilyen korban kell élned. Régebben végigéltek emberek, — még hozzá zsidó emberek — 70—80 esztendő és nem tudtak annyi könnyről, jajról és vérről, mint te Ádám, aki még csak most kezdesz — zsidó fellegás szerint — „fértikorbá” jutni.

Figyellek fiam, amikor az újságokat böngészed. És egy németországi zsidó templom felgyújtásán akadsz meg a szemed. Meg tisztában vagy már a magyarországi zsidótörvény minden paragrafusával is. Tudod, hogy mit jelent az országhatárok „senki földje” és tudod, mi a palesztinai kérdés lényege. Eddig „magányos” volt zsidó életed, de a zsidó vallás törvényei szerint mostantól önmagad vállalod azt, hogy milyen utat választol a zsidó közösségben. Azt-e, amelyet vallásértelmezésnek ismerünk, vagy azt, amely idegen érzelmek felé vezet. Látom, hogy egy-két hónapja, korán reggel veszed iskolatászkádat, meg a kis imaszijjadat és elmegy a templomba, onnan pedig az iskolába. Pedig este, mielőtt lefekszel, elolvasod a legújabb zsidóellenes megmozdulásokat. De a zsidó lélek csodás koránérésevel érzed tudatosan és tudat alatt, hogy dacos önmagunkat csak úgy tudjuk szembeállítani a világ minden gyűlöletével, ha vallaljuk zsidóságunkat. Nem szülői parancs, de még nem is kérés az, hogy légy zsidó. Ösztön és generációk parancsszava, amely most, hogy tizenhárom éves lettél, kiütözik és determinálja életed és világnézeted.

No de ne legyünk ilyen fontoskodók e percben. Várod a „barmicvoh” ajándékokat, ahogyan azt ebben a korban valamennyien várjuk. Hidd el Ádám fiam, nem sokkal több az, amit zsidóságunkért egy életen át kaphatunk. Egy óra, amely azt mutatja, hogy minden percnél meg van a maga zsidó tragédiája. Egy csodás találmány, a másik, amely lerögzíti, hogy „árja ne lépjen zsidó üzletbe”. És még egy-két ilyen figyelem, azután a könyvek. Nagypapád a Talmud foliánsait,

a „sászt” ígéri neked, csak tanuld. Mert kintartásunkat, évezredes szívósságunkat csak a Tan-nak, a könyveknek köszönhetjük.

Ma még hozzájön a zsidó önérték és tudatos vállalása zsidó múltunknak. Te tizenhárom éves korodban tul vagy mindazon, amin sok-sok öreg ember nem tudta túltenni magát. Számodra már nem létezik „beolvadási” kísérlet. Te már tudod, hogy ezeken a mai kor zsidója tul kell legyen. Te már tudod, hogy mit jelent számunkra Palesztina. Gondolatvilágod egy részét az foglalja le, hogy mikor is jön már el az idő, amikor oda-mehessz? Mert neked már nem létezik a drága kedves ifjúkori bohókás gyermekálmom, hogy milyen „mérnök” legyél, gépész-e, vagy más. Vagy milyen „doktor” legyél, aki beteg-gekhez jár, vagy aki a törvényszékre. Te már tudod, mi a „zártszám”, te már tudod, mi az egyetemi verekedés, te tudod már, mi a horogkereszt és nyilaskereszt, tudod mit jelent halállégió és faszizmus.

Ha sokszor elcsüggedek és úgy érzem, hogy nincs számunkra kiút, akkor megsimogatom buksi fejedet, amely négy-öt nyelven tanul egyszerre. Sokszor meg könny szökik a szemembe, ha arra gondolok, hogy nekünk, mai apáknak nincs módunkban az, hogy gyermekeink útját simára egyengessük. Ne vedd rossznéven fiacskám, ha ezen a napon bevallom neked, hogy mi zsidók nagyon szerencsétlen nép vagyunk. Mi nem tudunk nektek, jövő generációnak, csak örök nyugtalanságot adni. Nem tudjuk, hogy mit hoz a holnap. Mily jó is volna, ha te is azt mondhatnád, mint a többi népek boldog gyermekei, hogy „állomástönök” leszel, vagy ha akarsz, egyetemi tanár. Neked fiacskám még az sem biztos, hogy hereskedő lehetsz-e, vagy egyszerű iparos. Ezért gondolok reátok, mai gyermekekre szomorú és elszoruló szívvel. Vajon mit is nyújthatunk nektek, akik elindultok majd az élet útjain, amelyről nekünk zsidóknak már régen tul keveset jelent az a frázis, hogy „göriingyes”. Ez már sokkal több annál. Áthághatatlan sziklafal. Tenger, amelyet képtelenség átúszni. Csak „élet”, amelynek minden egyes etappja keserves és gyakran kilátástalan.

Miért vagy te bünösebb, mint más tizenhárom éves? Miért kilátástalanabb a te jövőd, mint a többi boldog gyermekkorban levőké? Ne haragudj reám Ádám, amiért ezekre a kérdésekre nem tudok könnyek nélkül felelni. Nem tehetek semmiről, de lelkiismeretfurdalásom van veled szemben, olyanért, amiről nem tehetek.

Csak imádkozz az imaszijjakkal. És olvasd szorgalmasan a zsidó történelmet. Nagy hit ez és dicső történelem. Lehet, mire felnősz, egy boldogabb korba érsz. Vége lesz a világvajudásnak és sok könnyes keservnek.

Ádám fiam addig mit adhatok neked egyebet? Csak annyit, hogy „küzdj és bizva bizzál”. Megsegít bennünket Ábrahám, Izsák és Jákob istene...

Apád.

— Kétszázötven menekült gyermek érkezett Belgiumba. A napokban kétszázötven németországi zsidó gyermek érkezett Belgiumba. A csoportot a belga vöröskereszt fogadta és részesítette támogatásban. A gyermekek legnagyobb részét brüsszeli és antwerpeni családoknál helyezik el.

Angol gyarmatokra

és protektorátusokra

vonatkozó bármilyen gazdasági, statisztikai, kereskedelmi vagy ipari kérdésben, valamint az összes gyarmati hatóságok hivatalos közleményeire vonatkozó legfrissebb hivatalos adatok alapján, gyarmatonként 300 lei és 18 lei porto előzetes beküldése mellett kimerítő angolnyelvű információval szolgálók. Ugyancsak hivatalos adatok alapján a Belga Kongo, Ruanda Urrundy és Haiti köztársaságokra vonatkozó bevándorlási feltételeket is közlöm, ezen utóbbiakat gazdasági és statisztikai adatok nélkül, a fenti díjazás ellenében. Kövessék figyelemmel a következő hirdetéseket. Căsuța Poștală 22 „Dar Yans” Cluj

— „Franciaországban hajlékra találnak az üldözöttek”. A Sorbonne nagy amfiteátrumában, a rendőrprefektúra jótékonyági egyesületeinek gyűlésén Albert Sarraut belügyminiszter beszédet tartott az idegenellenőrzési közegek feladatairól. — Az utóbbi időben — mondotta a miniszter — intézkedések történtek ugyan az idegenek beözönlésének feltartóztatására, de gondunk kell legyen arra, hogy ezek az intézkedések ne torzítsák el Franciaország nemes és emberies arculatát. Franciaország történelmi menedékhelye marad a kitaszítottaknak, ország, ahol minden üldözött hajlékra talál. Mi követeljük a nemes francia vendégszeretet fenntartását, de megköveteljük azt is, hogy a bevándorlók lojális magatartást tanúsítsanak a köztársaság és annak intézményei iránt, különösképpen pedig le kell mondaniok arról, hogy áthozzák a mi országunkba a régi hazájuknak a nézeteltéréseit és konfliktusait. Ezért tilos résztvenniük bármilyen politikai, vagy társadalmi mozgalomban, amely befolyásolhatja a mi nemzeti életünket.

— Benes nem hiszi, hogy totális antiszemita törvényeket fognak hozni Csehszlovákiában. (Washington.) Dr Benes, volt csehszlovák köztársasági elnök, aki február 9-én a Washington hajó fedélzetén Newyorkba érkezett, a Zsidó Távirati Irodának adott nyilatkozatában kijelentette, hogy véleménye szerint Csehszlovákiában nem fognak a dolgok annyira kiéleződni, hogy totális antiszemita törvényeket hoznának. Benes szerint Csehszlovákia helyzete ma olyan, hogy az állam hajóját igen elővigyázatosan kell kormányozni. Nyilatkozata végén a volt köztársasági elnök sietett leszögezni újból, hogy ő személyesen mélyen elítél minden antiszemita akciót és megnyilatkozást.

— MARCIUSBAN UTAZOM PALESZTINÁBA, ottani komolyabb üzleti megbízást vállalok. Kesztenbaum Miksa Oradea, str. Regele Carol II. 4. Telefon 19—35.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palacșălloda mellett.

Egészségét veszélyeztető Nátháláz-Grippa-járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a kellemesen illatosított

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvjja egészségét!

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL“
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— A lengyel kormány és a zsidó kivándorlás kérdése. Szembek, lengyel külügyi államtitkár a szenátus költségvetési bizottságában többek között kijelentette, hogy a lengyel kormány minden lehetőt meg fog tenni a zsidó kivándorlási probléma nemzetközi együttműködés útján való megoldása érdekében. Beszédének további során a miniszter kijelentette, hogy a bevándorlási országok elzárták kapukat a zsidók elől az utóbbi években, ami jelentős mértékben Palesztinára is vonatkozik. Koppelbach szenátor, a külügyminiszterium előadója a lengyelországi zsidó tömegkivándorlás szükségességéről beszélt, hogy ezáltal „kiküszöböljék a zsidókat az ország gazdasági életéből.” A külügyminiszter — mondotta — azon van, hogy elkerülje a zsidók kényszerű kivándorlását és utat és eszközöket keres arra, hogy a zsidó kivándorlási probléma a kivándorlási és a bevándorlási országok együttműködése útján nyerjen megoldást. Dembski független szenátor azt javasolta, hogy Lengyelország úgy a saját, mint a nép érdekében kérjen otthont a zsidók számára. Lengyelország — mondotta — arra kell bírja a többi államokat, amelyek nagy területek fölött rendelkeznek, hogy nemzetközi méretekben oldják meg a zsidó problémát.

— KERESSEK EGY ÜGYES ZSIDÓ HAZILEÁNYT, aki a háztartáson kívül egy vegyeskereskedésben is kiségi. Leveletet és jó bizonyítványt kérek: Schilling Alexandru Hunedoara.

— HAMMILLON" HÉBER-MAGYAR-NÉMET SZÓTAR, 5000 szó. Héber nyelv elsajátításra. Iskola és házi szükségletre nélkülözhetetlen. 25 lej beküldése ellenében postamentesen kapható Rosenzweig Antal könyvekereskedésében Cluj, P. M. Viteazul No. 37.

— MENEKÜLTEK SEGÉLYEZÉSE. (Newyork). A zsidó menekültek segélybizottságának elnöke, Isidor Coons közli, hogy 1939 évre 20 millió dollárt fognak összegyűjteni a német és más európai menekülteknek.

— A „MAGYARSÁG” SZERKESZTŐSÉGÉBEN TERVEZTEK KI A DOHÁNY-UCCAI MERÉNYLETET. (Budapest). Nagyon érdekes intimitásokat közölnék a pesti lapok, a dohány-uccai merénylettel kapcsolatban. A lap biztos forrásra hivatkozva azt a leleplezést közli, hogy a dohány-uccai merényletet a Magyarság című nyilas lap szerkesztőségében tervezték ki, amelyet a hungarista mozgalom fekete front elnevezésű sejtje hajtott végre.

**Hutóvilágítás,
mágnesek, dinámó
és akkumulátorok
szakszerű javítása**

Kontesz Eugen

Timișoara IV., strada Fröbl 61.

— A litván kormány nem fogja tűrni az antiszemita kilengéseket. Mironas miniszter elnök kihallgatáson fogadott egy zsidó küldöttséget, amely emlékiratot nyújtott át neki és abban tiltakozását fejezte ki a legutóbb történt antiszemita tüntetések, de különösképpen a litván sajtóban megjelent zsidóellenes cikkek és a rádióban elhangzott hasonló szellemű beszédek ellen. A miniszterelnök válaszában többek között kijelentette, hogy a kormány semmiesetre sem fogja eltűrni a zsidóellenes tüntetéseket. A kormány ki fogja küszöbölni a rádióból is a zsidóellenes propagandát és cenzuráztatni fogja a rádió-beszédeket. A miniszterelnök megígérte továbbá, hogy felhívást fog intézni a litván lapok szerkesztőjéhez, kérve őket, hogy mérsékelt formában kezeljék a zsidókérdést és tartózkodjanak minden zsidóellenes bojkott-propagandától. — A litván kormány — mondatta a miniszterelnök — a lakosság összes rétegei közötti békés együttműködést kívánja.

— Ausztráliába elhelyezkedni szándékozók irjanak repülőpostával személyi adataik közlésével „Australian Settlers Agency Co 115 Pitt Street” Sydney címre. Internacionális repülővázalásbélyeg melléklendő.

Divat és gyógycipők

Belvárosi Cipőszalon-ban

Kohn Isván
Oradea, Parcul Traian 1.

(Dr. Balláné kalap-szalón mellett)

— ZSIDÓ LETT a NEW-YORKI RENDŐRSÉG FŐINSPEKTORA. (New-York). A new-yorki rendőrség főinspektora — Louis Costuma alinspektort neveztek ki és így 20.000 főnyi rendőrlégénység felett parancsnokol. Costuma jelenleg 56 éves és 32 éve áll a new-yorki rendőrség szolgálatában. Londonban született és apja egy dohánygyári munkás volt. Különösen mint kriminológust ismerik.

— NYOLC ÉVI FEGYHAZRA ÍTÉL-TEK EGY ZSIDÓT, MERT VISZONYT FOLYTATOTT EGY ÁRJA LÁNNYAL. (Nürnberg). Az itteni törvényszék a zsidó Kurt Leesert nyolcévi kényszermunkára és polgári jogainak öt évre való elvesztésére ítélte. Kurt Leeser a vád szerint 1938-ban viszonyt folytatott egy árja leánnyal.

— BUKARESTI GYAR viz, gáz- és gőz armatura gyártásban nagy gyakorlattal rendelkező üzemet keres. Referenciák és cím a kiadóhivatalba „ARMATURA” jelige alatt kéretik.

— Zsidó írók kitüntetése Oroszországban. Mint ismeretes, a szovjet kormány magas kitüntetésekkel osztott szét a jelesebb költők és írók között és ezek között van Perez Marmisch, az ismert jiddis lírikus és drámaíró, akinek műveit több nyelvre is lefordították. Marmisch a legmagasabb kitüntetést kapta. A többi kitüntetések között is szerepelnek jiddis írók, így Leib Kvitko meseíró, aki a vörös zászló rendjelet kapta, Dávid Hofsten, aki héber verseket is ír és még mások.

— A palesztinai kormány költségvetése. Hivatalos közlemény szerint a palesztinai kormány 1938—1939. évi költségvetése 6 millió 230 ezer 520 fontot tett ki. Ebből 5 millió 445 ezer 760 font közvetlen kiadásokra, a többi a palesztinai vasutakra van előirányozva. A közvetlen kiadások közül egymillió 22 ezer 68 font a rendőrségnek és börtönöknek, 189 ezer 105 font a transzjordániai határőrségnek, egymillió 203 ezer font közmunkákra, 490 ezer 111 font a posta és távirat üzemeknek és 326 ezer 406 font a közoktatásügyi osztálynak jutott.

Látogassa szőnyegkiállításunkat

mező új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyamok.

„ORIENT”

Schulhoi Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— A szlovákiai zsidókérdést emberesen oldják meg. Dr. Tiso, szlovák miniszterelnök Peter Privadok sajtófőnök társaságában fogadta a Zsidó Távirati Iroda munkatársát, akinek szóról-szóra kijelentette, hogy „a szlovákiai zsidókérdés igazságosan, szociálisan és emberiesen lesz megoldva”. A szlovák miniszter hozzátette azt is, hogy igen nagy figyelmet szentel a zsidók Palesztinába való vándorlásának, amelynek érdekében dolgozták ki az ismeretes transzitervezetet. Arra a kérdésre, hogy 87 zsidónak miért nincs képvisellete a szlovák parlamentben, Tiso kijelentette, hogy a zsidók felállíthatnak volna egy zsidó listát, azonban nem tették. „Meglátogatott engem — mondotta Tiso — a szlovák zsidóknak egy küldöttsége, amely lojalitását fejezte ki a szlovák állammal szemben anélkül, hogy a szlovák parlamentben képviselői igényt tartott volna”. A állampolgársági vizioról és az emigráns kérdéssel szölvák miniszterelnök kijelentette, hogy a csehszlovák kormány ezen rendelkezései Szlovákiaira is vonatkoznak, ahol igen sok nemzetiségű, magyarországi és lengyelországi menekült tartózkodik. Ezeket az emigránsokat vagy visszaküldik eredeti hazájukba, vagy pedig, ha ez nem volna lehetséges, egy bizonyos kényszerlakhelyet fognak számukra kijelölni. Tiso miniszterelnök nyilatkozta azzal fejezte be, hogy a szlovák kormány törvényesen fogja rendezni a zsidóknak a gazdasági életben való szerepét. A zsidótörvény, amely az egész csehszlovák köztársaságra érvényes lesz, már tervezet formájában teljesen elkészült és rövidesen a parlament elé is terjesztik.

— MEGNYILT Grosz Albert (az Ujjasági Klub volt fődíszosa) modern és elsőrangú férfi-fodrászata a LAZAR AURE UCCA (v. Nagy Sándor-ucca) 2. szám alatt Olcsó árak, elsőrangú kiszolgálás. Előnybérletjegyek házhoz is. Szíves pártfogókér: Grosz Albert.

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváltó radió új szénapiac mellett olcsó áron. Cím kiadóban.

Tüchtiger ש"ו"ב, רב"ע, welcher gut hebraisch besitzt, mit kleiner Familie, Rumänischer staatsbürger, sucht wasfür immer eine Stelle, eventuell auch משרה und משרה bei einer Gemeinde. Abtrüfung vergütigt. Adresse: Orth. sakter Tămășeu, jud. Bihor.

Évezredes zsidó település pusztulása

Hildesheim

Egy régi reneszansz zsinagóga lerombolása

A németországi üldözések nem csupán életbiztonságukat veszélyezteti végzetesen az ottani zsidóságnak, nemcsak egzisztenciájukat oppantotta össze halálos tördőfessel, hanem a művészet-történetnek is nagy csapást jelent a barbarizmus, amely a legutóbbi novemberi pogrom idején tört, zuzott, rombolt, és égetett. A műbarátok méltán fájlahatják — többek között — a hildesheimi zsinagóga pusztulását is. Az ó-német magas oromzatú épület, homlokfalán a reneszansz kor díszes és színes ornamentikájával. Ez a műemlék páratlan volt a maga nemében és mint történelmi emlék is pótolhatatlan. Mint reneszansz-stíli emlékek külön tanulsága is van, a zsidóságnak a diaszporában való elhelyezkedése és nemzsidókkal való életközössége tekintetében. Ezt a templomot ugyanis nem a keleti műépítészeti formái szerint építették, ahol a zsidóság vallásának bölcsője volt.

A hildesheimi zsidóság nem számarányánál fogva volt nevezetes, hanem mert egyike volt a legrégebb zsidó településeknek. Hannover tartományban levő kb. 60.000 lakosságú városnak az 1912-ös népszámlálás szerint 650 zsidó lakosa volt. Ma már alig van zsidó a városban. Pedig kutforrások szerint már 1258-ban zsidó-védő törvények léteztek. A hildesheimi püspököknek joguk volt zsidókat felvenni a város lakosai közé, de ezt a jogot gyakorolta a város maga is. 1322-ben már volt „vicus Judeorum” és 1347-ben már fizették a zsidó-adót. 1349-ben a „fekete halál” járványa idején üldözték, sőt elűldözték a hildesheimi zsidóságot is, de két évre rá már újra ottlakhattak. Lakóházaikat a városháza mellett építették az úgynevezett „Judengasse”-ban és 1385-ből ered a mostani zsinagóga eredete is, amelyet most 554 év eltelével tetek földdel egyenlővé.

Magnus püspök 1428-ban 600 guldenért elzálogosította a zsidókat a városnak. 1457-ben kiutasították az összes zsidókat, templomukat megrongálták és a temetőt egy katolikus templom céljára használták fel. Később is lassankint felvettek zsidókat, de csak egyeket, akiknek életéről, a püspökökkel való kapcsolataikról érdekes dokumentumok maradtak fenn.

Ebben az időben élt II. Ernő „Kurfürst” is Kölnben, kinek egy hildesheimi zsidó orvos volt udvarában és a kölni érseknek is Herz nevű „medikusa” volt. Ezután is hol lakhattak a városban hol nem. Így 1595-ben elkergették őket, nyolc évre rá újra ottheltek. A harmincéves háboruban súlyos adókat vetettek ki rájuk. 1660-ban püspöki védőlevellel élhettek ott és 1662-ben olyan hitközségi alapszabályokat léptettek életbe, amelyek 150 évig voltak érvényben. A Szentegylet 1668-ban létesült, amely mind a mai napig fennáll. A XVIII. században 60—100 család élhetett a városban. A XIX. században a zsidók szabadságjogokat élveztek, már 1806—15 közötti időkben is, amikor vestfáliai uralom alatt állottak. Akkor létesült a 77 családot számláló hitközségben egy elemi iskola, amely csak az utóbbi időben szűnt meg, 120 évi fennállás után.

A régi sokszáz éves zsinagógát 1849-ben újra építették, amely már a múlt század közepén divó építkezési stílusnak volt hű kifejezője. Nem volt „zsinagóga” stílus, hanem annak az akarásnak a kifejezője, amely még ebben is a hozzáidomulás és asszimiláció útjait akarta egyengetni. Ez a zsinagóga mintha szimbolizálta volna a zsidóságnak azt a haj-

lamát, hogy nem akar gettóban élni. Reneszansz stílusú volt, nem volt „kirívó”, ahogy Streicher mondotta a nürnbergi gyönyörű zsinagógára. Német környezet hatása mutatkozott meg — de zsinagóga volt. És ez kibíratlan azok számára, akik ma nem bírják el, hogy a zsidók egyáltalán élhessenek a Rajna és Duna között.

Romhalmaz lett ez is és korunk szegényfoltja, hogy ez a barbarizmus megtörténhetett. De a hildesheimi zsinagóga sokszáz éves története bizonyítja, hogy jöhettek kegyetlenebbnél kegyetlenebb korok — ledőlhetnek templomok, a zsidóság fennmarad és ki tudja, késői korok történetírói nem-e fogják ezt a kort is „átmeneti”-nek nyilvánítani. Egy „átmenet”-nek, amelybe zsidó százvezrek pusztultak bele.

Egy berlini zsinagógában halálraégett egyházi két árváját Hore Belisha angol hadügyminiszter vitette Londonba

London. — Az antiszemita sajtó bizonyára azt írja majd világszerte, hogy meglátszik a zsidó szolidaritás és összetartás. Hogyan pártolja az angol hadügyek legfőbb intézője, a zsidó Hore Belisha a német zsidó gyermekeket. Mintha látnánk magunk előtt Mosley uszító sajtóját, nem is beszélve a német, gyűlölettől tajtékzó sajtóról. A hir olyan elszomorító, amennyire mai korból vett tragikum, hogy azt minden kommentár nélkül adhatjuk, mert ugyanis megrázó és mélységes tragédiát foglal magában.

Elt Berlinben, az egyik legnagyobb zsinagóga egyháziaként egy Gráber nevű Krakkóból elszármazott zsidó. Egyházi magyarul, de mi úgy ismerjük, hogy samesz. Aki tudja, hogy milyen pontos és rendszerető emberek a német zsidók, tudhatja azt is, hogy egy ilyen „samesz” nem a kisvárosok általunk ismert fél-proletár egyházfia, hanem komoly hivatást jelent, megfelelő polgári ellátottsággal.

Jött a novemberi általános pogrom és templomégetés és felgyújtották azt a nagy templomot is, ahol Gráber volt a samesz. De ez az ember, nem csupán „hivatalnok” volt, hanem mélyen érző zsidó is. És amikor a lángok legjobban ostromolták az eget, akkor berohant a templomba, hogy a kegyszereket, a Tórákat megmentse. Meg is mentett néhányat, de közben olyan súlyos égési sebeket szerzett, hogy két napra rá, irtózatos kínok között meghalt a kórházi ágyon. Igazi mártir halál, ahogy csak a spanyol inkvizíciók és középkori máglyák tüzeiben haltak meg a zsidók.

Felesége két évvel ezelőtt halt meg Grábernek, de maradt két gyermek. Leon és Lily. Két ártatlan zsidó árva, apátlan-anyátlan. A hatóságok, meg a zsidó hitközség is, kimutatta, hogy él Krakkóban egy nagyon szegény rokonuk, feltették tehát a vonatra őket és eljuttattak Krakkóba. De ott nem tudták, miből tartsák el őket. Ezt tehát Londonban egy távolabbi rokon, aki magához akarta venni a két árvát. De az angol hatóságok nem találták eléggé anyagilag ellátottnak a londoni rokont és ezért visszautasították a kérést.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI
Academiilor 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszer-különlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszerkeket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt árainról vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR
gyógyszerész
DROGUERIA CARAIMAN

Mit tesz egy kétségbeesett zsidó? Amikor nem volt már hova forduljon a londoni rokon, a gyermekek pedig kétségbeesett leveleket küldtek Krakkóból. Végző szükségben Hore Belisha hadügyminiszterhez fordult. Hivatkozott az apa-mártir halálára, hivatkozott a két ártatlan árvára és kérte a minisztert és a zsidót, hogy segítsen.

És segített is. Az elárvult gyermekeket két jómódu angol zsidóval adoptáltatta. A napokban a varsói angol konzulátushoz nagy pecsétetes levél érkezett. A két árva megkapta a beutazási engedélyt az angol szigetekre. Már el is indultak. Gdynia kikötőben szálltak pártra és időközben már meg is érkeztek Londonba.

Akármit is ír az antiszemita sajtó: az igazság az, hogy vadul felgyújtott templomok lángjaiban mártirhalált halt zsidó ember két árváját segített Hore Belisha, a zsidó hadügyminiszter. És ha segített? Hát nem volt kötelessége? Nem csupán, mint zsidónak, mint embernek is. Elvégre van még emberiség a világon, Hore Belisha hadügyminiszter megmentett két ártatlan zsidó árvát. Meg kellett tegye. Csak az a rettenő, hogy nem tud minden szenvedésen segíteni, pedig mennyi zsidó könny és jaj van a világon...

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet

— ZSIDÓ GAZDASÁGI TANÁCS SZLOVÁKIÁBAN. A szlovák zsidók központi képvisellete gazdasági tanácsot alakított, amely a gazdasági élet zsidó szakembereiből áll. A tanács feladata új gazdasági lehetőségek megnyitása, különösen azon zsidók számára, akik a megváltozott viszonyok következtében kihullottak a szlovák gazdasági életből.

Lajstromos választási rendszert vezet be a nagyváradai ortodox hitközség

Reich József diszelnök javaslatát fogadta el a képviselő-testület

A nagyváradai ortodox hitközségnek közel két évtizedes problémája az alapszabályok módosítása. Rendkívül sok ankét, megbeszélés, sokszor fölösleges energiapocséklás kallódott el e kérdés körül. Számos vezetőségnek egyik célkitűzése volt az elavult, több mint negyvenéves alapszabályoknak módosítása. Volt idő, amikor magasra lobogtak a szenvedélyek a kérdés körül. Sokan voltak olyanok, akik hosszú ideig hirdették, hogy a hitközségnek mindinkább a népközségek formáját kell felvegyék, hogy ne 4-500 szavazó járjon három évenként az urnák elé, hanem a nagyváradai ortodox hitközségnek 3-4000 adófizető tagja. Ez az alapszabálymódosítás mind a mai napig nem ment keresztül. A legutóbbi időben a legfőbb akadálya ennek az volt, hogy dacára az elnök minden erőfeszítésének, nem tudott egységes vezetőséget találni, akik valóban dolgoztak volna, segítségére lettek volna a nagy hitközség vezetése körül felmerülő ezernyi kisebb-nagyobb probléma megoldásánál, hanem vagy nemtörődomséggel honorálták az elnök hívó szavát, vagy pedig az elodázás kényelmes utját választották. Így történhetett meg, hogy a hatéves ciklus végefelé eszmélt rá a vezetőség arra, hogy amit az előbbi vezetőségek nem vittek keresztül, ők sem tudták megvalósítani.

Különösen kirívó lett a régi alapszabályoknak a képviselőtestületi tagok választására vonatkozó kitételei. Ezek a pontok voltak a legrosszabbak és emellett a legnehezebben megváltoztathatók. A képviselőtestületben azok, akiknek az alapszabályok szerint nem járt le még mandátumuk, — hiszen 6-6 évre szóltak, — két különböző 3 évenkénti periódusban — azoknak nem volt sürgős sohasem ez a változtatás. Sokan meg azért tartották „jó”-nak a régi paragrafusokat, mert az a legprimitívebb választási rendszert favorizálták. Ennek főhibája az volt, hogyha egy listára egyetlen szavazattal esett több, mint a másikra, akkor azok kerültek be a képviselőtestületbe, s akik 49 százalékban bírták bizalmát a tagoknak, azok kívülmaradtak. De nem felelt volna meg egy modernebb szavazási szisztéma azoknak sem, akik a választásaik idején elállták a bejárathoz vezető utat és kihúzókkal, amit a választási rendszer megenged, saját könyöklésüket és megtiszteltetésüket segítették elő. Természetesen azok, akik nem akartak, vagy jóízűsüknél fogva nem tartották ildomosnak a tülekedést, kimaradtak a hitközségi képviselőtestületből és az öklözök csoportja került be, akiknek sokszor semmi más érdekük nem volt, mint az, hogy jó kortesek voltak. Jó kortesei egy-egy pártnak vagy frakciónak, vagy legtöbb esetben — önmaguknak. Így történhetett meg az, hogy sokszor a legjobb és legrátermettebb emberek maradtak ki a hitközségi vezetéssel. Részben mert nem tülekedtek, részben pedig azért, mert a listájuk egy-egy szavazat miatt elbukott. Ez lett oka azután annak, hogy az előljáróság és egyéb vezetők nagyrészt azokból a képviselőtestületi tagokból kellett akvirálni, akik éppen rendelkezésre állottak. Így érthető meg az is, hogy az elnökség nem tudott mindenkor megfelelő dolgozó munkatársakat találni. Voltak sokan olyanok, akik megválasztatták magukat és azután évekig feléje sem néztek a hitközségnek és elégnék tartották, ha a „koved” igényük kielégült, amelyért legfeljebb hat évenként egy napot áldoztak fel.

Husz év óta készültek az alapszabályok és amit nem tudtak az előzők, azt nem tudta ez a mai vezetőség sem keresztülvinni. Ugyannyira, hogy az elmúlt év végén arra jöttek rá, hogy lejárt a mandátumuk és nincsen sehohol semmi. Ekkor fordultak kérvénnyel a minisztériumhoz, hogy hosszabbítsa meg a mandátumot még három hónappal. A minisztérium eleget is tett ennek a kérésnek s akkor azt hitték volna azok, akik kívülállanak, hogy ez elég idő lesz arra, hogy az alapszabályok módosítása megtörténjen. De kiderült, hogy ezernyi oknál fogva mégsem lehet ezt keresztülvinni. Ekkor halá-

rozták el, hogy csak egyrészt fogják csak megváltoztatni. És pedig a választásra vonatkozó részt.

Február 19-ére, vasárnapra volt kitűzve az a közgyűlés, amely dönteni volt hivatott erről az aktuális kérdéssel. Ullman István rögtön tárgyalásra tűzte ki a módosítás kérdését és három javaslatot terjesztett elő.

Az egyik: a képviselőtestületi tagok egy csoportjának ama álláspontja, hogy az alapszabályok választásra vonatkozó része se változtassék meg, hanem a régi szisztéma szerint vessék le a választást, nem talált megértésre, illetőleg a javaslatot a többség elvetette.

A második javaslat, amelyet az alapszabálymódosító bizottság javasolt, lényegében azt mondta ki, hogy a listás rendszerű választási módot tegye magáévá a hitközség képviselőtestülete proporcionális alapon. E javaslat keretében Reich József, a hitközség örökös diszelnöke ama felfogást képviselte, hogy a listás rendszert csupán csak abszolút többséggel, a proporcionális mellőzésével mondja ki a képviselőtestület.

Reich József azzal indokolja a javaslatot, hogy eddig éppen az volt az akadálya az intenzív munkának, hogy sokszor lerombolták a hitközség tekintélyét és gyakran arra nem való emberek okvetetlenkedése idézte elő a vezetőség inaktívítását. Ez számos rezsimben így volt. Érthetően kitéstett Reich József okfejtéséből az, hogy a tekintély-rendszer híve. Eszerint a nagy hitközségben kipróbált emberek kezébe kerüljön mindenkor a vezetés, olyanokéba, akik úgy hitelet, mint egyéb szempontból intaktak, intuitív tuellek és anyagi függetlenségük is lehetővé teszi, hogy mielődsükhöz a gyanu leghalványabb árnyéka se férhessen. Ezért szeretné a választójogot olyképpen a nagygyűlés elé vinni, hogy ezzel a hitközség autoritása, munkaképessége és további anyagi prosperitása a legnagyobb mértékben biztosított legyen. Utját akarja állni ama gáncvetésnek, amely bármikor megdermeszheti egy nagyraihavott közösségnek akcióképességét.

Ullman István elnök szavazásra teszi föl a bizottsági javaslat két alternatíváját és a hitközség képviselőtestületének többsége Reich József javaslatát fogadta el. Az elfogadott javaslat lényege tehát az, hogy a képviselőtestület a listás rendszerű, megfelelő előzetes határidő benyújtásához kötött választási szisztémát fogadja el. De nincsen proporcionális, hanem az a lista, amely a szavazatok többségét kapja, teljes egészében (71-en) kapja meg a mandátumokat.

Tekintettel arra, hogy a választási szisztémának végrehajtási módjait még előkészítési stádiumban vannak és azok részleteiben is ismét a képviselőtestület javaslati fóruma elé kerülnek, nincs kizárva, hogy azon a proporcionális szempontjából is változtatás történik. Mindenesetre helyes volna, ha a nagygyűlés elé kerülő lajstromos választási terv oly módon egészülne ki, hogy az általános megelégedést váltana ki. Különben erre annakidején még visszatérünk.

A képviselőtestületi gyűlés után, a hitközségi előljáróság a pászkaárak megállapításával és egyéb fontos adminisztratív ügyekkel foglalkozott. Majd Ullman István hitközségi elnök bejelenti, hogy néhány hétre a szentföldre utazik és meleg szavakban vesz búcsút munkatársaitól. Köszönetet mond mindenkinek, akik támogatták és kéri őket, hogy távollétében is kereljék fel zsidó szeretettel a hitközség rendkívül súlyos ügyét-baját...

Izletes jó kóser házikoszt kapható
Pfeiffermann Vilmosnál
TİM SOARA IV, Spl. Tudor Vladimirescu 24.
Figyelmes Utazóknak megfelelő
kiszolgálás! kedvezmény

A pécsi bál

Mi is történt Pécsen, a délnyugati gyarországi nagy empóriumban? A környéki svábok egy bálát rendeztek. A divat és jelszóvá vált „Gau” címen. Egyszóval dunántúli „gau”-nak, ami tartományt jelent — „német tartomány”-t — a bálja, ahol a hitközség sváb fiatalága gyűlt össze. A bál egy magyar egyesület házában tartották és amikor ott vendégként megjelentek a gyar egyetemi hallgatók, azokat a legújabb szavakkal illették és röviden kidőlték őket a bálról. Értjük ezt? A pécsi német bálján a megjelent magyar ifjúságot elűzték a legdurvább szavakkal.

Mi ebből a „tanulság”? A zsidók nem hisznek. Pedig a zsidók már régebben mondják, különösen a magyarországi zsidók hiszen őket érdeklí legközelebből, hogy örjúk a magyarság mindenkor számított ellenben a svábokra, annál kevésbé. Míg őket hatalmába kerítette a nagynémet, ők már átkacsintgatnak a Lajtán túlra. Csak azért mernek olyan prepotensek lenni, mert tudják hogy van, aki biztassa őket. És mi Budapesten sok barátjuk van ott, ahol a szükségük van. Hiába a Grätz Gusztávok gyelmeztetése, akik szintén látják a helyzetet, mégis a német-magyar barátság jegyében akarják elnémetesíteni Magyarországot.

Jaj, most már látjuk mi készül — hadd fel a magyar keresztény sajtó. Hiszen itt kihúzzák alólunk a talajt! Hát már künk keresztény magyaroknak is kirugás, ha közéjük megyünk? Hát már itt is német uralom van? Itt Pécsen? A magyar „végvárában”? Most kezdenek jajongani, hogy ott ha hittek volna a zsidó firkászoknak, akkor előbb is tudhatták volna, hogy nem zsidókat kell guzsbakolni, hanem azokat akik sugalmazták a zsidó törvényeket. Né látják még most sem, hogy éppen a magy teremtőerőt és szupremáciát akarják nyomni, amikor zsidóellenes törvényeket hoztatnak. Letörni a „zsidó” ipart, a „zsidó kereskedelmet, a zsidó művészetet, a zsidó irást, mert a legyengült magyarságot könnyebb lesz kikergetni — a bálakról. Még csak a bálakról. Azután majd mások nan. Sváb uralom ante portas. Most kezd már látni? Vajjon nincs-e már nagy kérés?

— Az Amerikában élő csehek felhívják a prágai kormányhoz. Az Amerikában élő cseh nemzeti közösség emlékiratot intéz Beran miniszterelnökhöz és a cseh kormányhoz, amelyben az Amerikában élő csehek legteljesebb határozottsággal foglalnak állást bármilyen kisebbségi elnyomatás ellen, me politikai, vallási, vagy faji okokból történő. A Chicagóban megjelenő „Svornost” című cseh folyóirat hangsúlyozza, hogy az Amerikában élő csehek azt kívánják a prágai kormánytól, hogy igazságos és emberies bándmódban részesítse az emigránsokat, bármilyen fajhoz, vagy néphez tartoznak is azok. A szolgál elnyomatás, a szabad kritika elfojtása, az antiszemitaizmus, az erőszak és koncentrációs táborok rendszere átmeneti jelenség Európában. Ez a rendszer nem vezetethet a cseh nemzet szükségleteinek kielégítéséhez, hanem csak árthat az új állam felépítésének. — Az Amerikában élő csehek figyelmeztetik a prágai kormányt, hogy az antiszemitaizmus és a zsidóellenes intézkedések már eddig is jóvá nem tehető erkölcs és anyagi károkat okoztak és hogy Amerikában egyre szaporodnak azok a hangok, amelyek a cseh áruk bojkottálását követelik. Ez a bojkott minden újabb antiszemita intézkedéssel erősödne és súlyos károkat okozna a cseh iparnak.

Közélet

Nagy ujcionista meeting Clujon és Oradean

A kolozsvári Royal mozgó nézőterét zsúfolásig megtöltötte vasárnap délelőtt a zsidóság színe-java. A kolozsvári ujcionista helyi szervezet rendezte meg nagygyűlését, amelyen 1500 ember vett részt. A pódiumon ott ült a vezetőség, Fischer Ernővel, dr. Lengyel Miklóssal, Nimberger Ernővel és Barabás Andorral az élén. A fél 11 órakor kezdődő meeting megnyitóját Fischer Ernő tartotta, aki üdvözölte a megjelent vendégeket. Leitner Zoltánt, az ujcionista szervezet erdélyi elnökét, dr. Benno Sternberget, a cernauti ujcionisták vezérét és Michel Gornstein központi kiküldöttét. A megnyitó után Leitner Zoltán nagy beszédben mutatott rá a zsidóság tragikus helyzetére, amely főleg abból adódott, hogy nem voltak vezetőik elég okosak ahhoz, hogy kellő időben figyelmeztessék az eljövendőre. Nem hallgattak a cionistákra és a mai palesztinai szomorú helyzetnek okai maguk a régi cionisták, akik odaadták magukat az angol tétovázó politikának. A nagy tüsszel fogadott beszéd után Michel Gornstein vázolta az ujcionizmus célkitűzéseit. Határozott hangon mutatott rá arra a szomorú körülményre, hogy az úgynevezett „illegális” bevándorlás körül illetéktelen egyének milyen romboló munkát végeznek és mennyire ártnak az ügynek. Gornstein az ujcionista cékitűzéseket vázolta, majd a sikeres beszéd végeztével dr. Benno Sternberg tartotta meg hatalmas beszédét. A közönség lélekzelvisszafojtva hallgatta a lendületes és ragyogó szónokot, aki nagyszerűen felépített szavakkal, plasztikusan mutatta meg azt a tragikus összeomlást, amelyet a mai cionista hivatalos politika készít elő a kerekasztal konferenciával, amely csődöt mondott ténykedéseivel. Egy órára járt az idő, amikor a hatalmas tömeg széjjeloszlott egy élményt jelentő nagyszabású meeting emlékével. A kolozsvári helyi szervezet intenzív tevékenységét fejt ki, 180 tagból álló Betár ifjúsági csoporttal és a Brit Menora 60 tagú szervezetével. Aktív cionista munka folyik Transilvania nagy központi városában. Megemlítjük ezuttal, hogy Medgyesen szépen működő ifjúsági csoport van és legközelebbi vasárnapon február 26-án nagy ujcionista meeting lesz. Már saját otthonuk is van. Marosvásárhelyen Weisz Pál és Vass Albert irányítása mellett, saját otthonában dolgozik a NZO. Farkas Ferenc legutóbbi nívós előadást tartott, Odorheun is szépen dolgozik a helyi csoport és saját helyiségében élénk tevékenységet fejtenek ki.

Február 20-án, hétfőn este Nagyváradon is nagygyűlést rendezett az Ujcionista szervezet, amelyen ugyancsak Michel Gornstein és Benno Sternberg tartottak nagyhatású beszédeket. A gyűlés a Dorian filmszínházban folyt le nagyszámú hallgatóság részvétele mellett.

— A BRASOVI MIZRACHI helyicsoportha nemrégiben tartotta reorganizációs tisztújító közgyűlését, amelynek során a következő tisztsíkat választotta: Elnök: Schachner Herman, alelnök: Frúschtag Manó, pénztárnok: Balkirsch Mózes, ellenőr: Vogel Lajos, titkár: Salamon Jakab. Választmány: Weisz Adolf, Adler Mesülem, Adler Márton, Stern Márton, Händler Lajos, Hillmann Adolf, Mandel Károly, Káhn Just, Benedek Izsó, Slomovics Avram, Hermann Aladár, Eisenberg Bernát, Guterer Moise, Kain Dávid, Teitelbaum Farkas.

— A BRASSÓI ORT. HITKÖZSÉG legutóbb tartott közgyűlésén tárgyalta folyó évi költségvetési előirányzatát dr. Schlesinger Salamon hitk. elnök elnökle mellett. A közgyűlés elfogadta Hillmann Adolf képviselő-testületi tag indítványát, hogy egy kivándorlási segélyalapot létesít, amelyhez a hitközség 30.000 lejjel járul hozzá. A hitközség a kolozsvári ort. központi irodához is átiratot intézett, hogy a nemes cél megvalósítása érdekében nagyobb akciót indíttson és tiltakozott az Iroda mai tétlensége ellen. A kivándorlási segélyalap céljaira a közgyűlésen résztvevő tagok egyidejűleg 117.000 lejt adományoztak a jó példával előjáró tagok közül: Meisner Mór, Szende János, Appel Samuel, Fogel Lajos, József Marcell, Balkirsch Mór, Adler Mesülem és Benedek Izsó 10—10 ezer lejjel járultak fenti alaphoz. A közgyűlés határozata értelmében egyidejűleg megalakult Szende János elnökle alatt a „Brassói Ort. Izr. Hitközség Segélyalap Bizottsága”. A bizottság erőteljes adakozási és szervezési akciót kezdeményezett. Egyidejűleg a többi zsidó intézményekkel is felvette az összeköttetést.

— A HATSZEGI CIONISTA HELYICSOPORTOT reorganizálták. Az új helyicsoporthat háromtagú direktórium vezet, mely a következőkből áll: Mayer József, Ábrahám Aladár és Müller Lajos. A helyicsoporthat legfőbb reszortja a chaluc-nevelés. Ezen fontos reszort vezetése a következőket bízták meg: Ábrahám Aladár, Mayer Imre és Grün Elemér. A választmány névsora a következő: Weitzner Mór, Grün Elemér, Hirsch Henrik, Berger Izidor, Mayer Imre, Gottlieb Géza, ifj. Berger Mór, Vogel Sándor, Hersch József, Jakab Vilmos, Hersch Józsefné, Gottlieb Gézné, Léb Zoltán, Lövy Hersi, Ábrahám Sándor, Kemény Simon, Zuckerman Samu és Hirsch Mór. KKL biztos Berger Izidor, KH biztos Müller Lajos, titkár Mayer Imre, jegyző Hirsch Mór, pénztáros Léb Zoltán, sékelbiztos Grün Elemér, ellenőr Hersch József.

— HITKÖZSÉGI ELNÖKVALASZTÁS HUEDINEN. Hetek óta vajudó kérdést oldott meg a vasárnapi közgyűlés. A hitközség agilis elnöke, Klein Salamon, kinek sokévi áldásos működését nem lehet eléggé dicsérni, néhány héttel ezelőtt lemondott elnöki tisztségéről. Az utódlás kérdése komoly gondot okozott a hitközség vezetőségének, míg végül a lelépő elnök javaslatára egyhangúlag Lichtenstein Dávidot választották meg elnöknek. Klein Salamont pedig, kinek sok hasznos intézmény köszönheti létrejöttét, a közgyűlés örökös diszelnökké választotta meg. Az új elnök székfoglaló beszédében méltatta a visszavonuló elnök dus érdemeit, majd programbeszédet mondott, amelynek során az összes erők egybefogását helyezte kilátásba. Lichtenstein Dávid tevékenysége elé sok bizalommal és reménnyel tekintenek azok, akiknek a zsidó közelet szívtügyük. Elnökhelyettesnek Paneth Károlyt választották, ugyancsak egyhangú lelkesedéssel. A vezetőség összetétele ílymódon továbbra is fiatal munkacérből rekrutálódik.

— A CZORTKOVI REBBE KISZABADULT A KONCENTRÁCIÓS TÁBORBÓL. A czortkovi rebbe, a híres Friedmann rabbidinasztia kimagasló tagja, akit hozzátartozóival együtt nyomban az Anschluss után letartóztattak és koncentrációs táborba vetettek, néhány nappal ezelőtt az amerikai külügyminiszterium intervenciójának eredményeként kiszabadult a koncentrációs táborból, hozzátartozóival együtt és Lengyelországba utazott. A lengyel kormány egy hónapi tartózkodási engedélyt adott a rabbicaládnak. A czortkovi rebbe családjával vagy Amerikába, vagy Palesztinába fog vándorolni.

Hallucinációk

Évezredek óta beleringatta magát az emberiség abba a tudatba, hogy abszolút értékű véleményt alkothat magának mibenlétéről és a természet törvényeiről. — Eppen a tudomány fejlődése és a természet nagyságának felismerése kényszerített bennünket a legutóbbi időkben arra a szerénységre és alázatosságra, hogy valljuk be, miszerint eddigi tudásunk eltörpül ahhoz képest, amit még nem tudunk.

Most is az utóbbi évek során a világhírűvé vált amerikai GASTRO D. gyógyszer által — amely Amerikában egy gyógyönyvény felfedezése folytán jött forgalomba — ami a szenvedő emberiségnek felbecsülhetetlen kincset jelent, — be lett bizonyítva, hogy régi gyógyíthatatlannak vélt gyomor-, epe-, vese- és májmegebetegedéseknél olyan eredményeket értek el ezzel a gyógyszerrel, amelynek szociális értéke az emberiségre minden várakozást felülmut.

GASTRO D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában București, Calea Victoriei 124.

— OLASZORSZAG FŐRABBIA LEMONDOTT ÁLLASÁRÓL. A Haarec című palesztinai héber napilap közli, hogy dr. David Prato római főrabbi, Olaszország országos főrabbi, a jeles zsidó tudós és szónok, elhagyta hivatalát és Palesztinában készül letelepedni. Prato professzor néhány hetet töltött most Palesztinában és visszatért Európába ügyeinek likvidálása céljából. Már abban az időben, amikor a fasizmus cionistaellenes magatartást kezdett tanusítani, szó volt arról, hogy dr. Prato lemond a római főrabbi hivataláról. Később azt mondták, hogy egy magas méltóságnak a közbenjárására, aki Mussolini közvetlen környezetéhez tartozik, másította meg határozatát a római főrabbi és így megtartotta állását.

— Elűzött német zsidók bolyonganak a tengeren. Dr. Kuhlmann, a Népszövetség menekültügyi főbiztosának helyettese, résztvevett Párisban az európai és amerikai segélyező szervezetek képviselőinek értekezletén. Az értekezlet során többen feltették a kérdést, mit lehetne tenni a német Gestapo módszerei ellen, amelyekkel a németországi zsidókat más országok határaitra és kikötőibe kergetik és ott bizonytalan sorsnak teszik ki őket. Így elmondották többek között, hogy nemrég egy német gőzösre 83 németországi zsidót tettek fel azzal, hogy a hajó angol Honduras egyik kikötőjébe, Belizébe vigye őket, a kikötő-hatóságok azonban nem engedték be a szerencsétleneket. Németország viszont ugyancsak nem fogadja vissza őket, úgy, hogy a hajóval a tengeren bolyonganak most. Hasonló a helyzete még sok más német zsidónak, akiket kényszerítő eszközökkel Sanghajba és más országokba küldtek.

— TIZENÖTEZER ZSIDÓ MENEKÜLT VAN CSEHSZLOVÁKIÁBAN. A Csehszlovákiának nyújtott angol kölcsönről szóló törvényjavaslat harmadik olvasása során szóba került a csehszlovákiai menekültek kérdése. Szavazás előtt Sir John Simon pénzügyminiszter közölte az alsóház tagjaival, hogy a Csehszlovákiában tartózkodó 186 ezer menekült közül mindössze 15 ezer a zsidó.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Hétről-hétre

New-York. — Wagner newyorki demokrata szenátor törvényjavaslatot terjesztett be, amely elrendelné, hogy 1939 és 1940-ben 10-10 ezer németországi menekült gyermeket engedjenek be az Egyesült Államokba. Minden olyan gyermekért, amelyik nem töltötte be 14-ik évét, egy magán-személy, vagy egy komité vállalná a felelősséget, hogy nem esnek a köz terhére. Az American Federation of Labour Miámban tartott ülésén határozatot fogadott el, amelyben Wagner javaslatát üdvözi. Ugyanakkor az Industrial Organisation elnöke, L. Lewis, Washingtonban tartott beszédében szintén sikraszállt Wagner javaslata mellett.

Königraetz. — A péntek esti istentisztelet alatt a königraetzi zsinagóga egyik sarkába bombát helyeztek el, amelyet még mielőtt felrobbant volna, ártalmatlanná tettek s ezáltal nagy szerencsétlenséget hártottak el. Rövid idővel ezután egy Taussig nevű kereskedő üzletében robbant fel egy bomba, amely nagy kárt okozott. A rendőrség szigorú vizsgálatot indított be.

Dublin. — Dublin városában a zsidók bojkotálására szóló falragaszok jelentek meg. Az antiszemita izgatást a német propaganda minisztérium egyik tisztviselőjének Dublinba való érkezésével hozzák összefüggésbe. Ennek a tisztviselőnek a kezdeményezésére folyóiratot indítottak most be a „kereskedők és kisgazdák védelmére”, a lap azonban főleg antiszemita izgatásra szolgál. A közép-osztály elemeit egyénileg is felszólítják a zsidók bojkotálására.

Amszterdam. — Hintzen asszony, egy nemzsidó holland földbirtokosnő Rotterdam melletti birtokát a zsidó menekültügyi bizottság rendelkezésére bocsátotta és a bizottság új hachsara telepet létesít a birtokon. Egyidejű jelentés szerint a rotterdami menekültügyi táborban tartózkodó németországi menekültek száma 1100.

Páris. — Párisba érkezett jelentés szerint az elmúlt hetek során három volt zsidó egyetemi tanárt koncentrációs táborba szállítottak be. Az áldozatok: Ernst Hellinger professzor, a frankfurti egyetem, Rosenthal professzor, a heidelbergi egyetem tanára és dr Robert Remak, a berlini egyetem volt docense. Mindhárman jeles matematikusok. — Párisból jelentik, hogy a Barcelonából Franciaországba özoñlott menekültek között számos zsidó is van, akik Perpignan-ban koncentráldták a többi menekültekkel. Párisból zsidó delegáció utazott Perpignanba, hogy első segélyben részesítse az ottlevő zsidó menekülteket. A delegációban részt vesz a madridi zsidó hitközség egyik előjárója is.

Jeruzsálem. — Egész Palesztinában, az összes városokban és falvakon fák ültetésével ünnepelték meg a fák ünnepét. Judea hegyeiben erdő ültetését kezdték meg, az elmúlt három év zsidó hőseinek emlékére. A faültetési ünnepélyeken résztvettek az ország zsidó intézményeinek vezetői is. Chanitában a zsidó kolonisták ünnepélyén résztvettek a szomszédos arab falvak felachjai is. Ők is ültettek néhány fát és horatáncot jártak a chalucokkal.

Washington. — Smathers szenátor törvényjavaslatot terjesztett be a szenátusba, amelynek értelmében Amerika megengedné a 65 évet betöltött menekülteknek, hogy az Egyesült Államokba bevándoroljanak azzal a feltétellel, hogy ne üssenek hasznát hajtó foglalkozásokat és ne szorulanak közsegélyre.

Tel-Aviv. — A tel-avivi városi tanács elhatározta Pinchas Ruthenberg mérnöknek Tel-Aviv diszpolgárává választását. A Keren Kajemeth tervbe vette, hogy a hatvanadik életévét betöltött Ruthenberg tiszteletére erdőt fog ültetni.

Bécs. — A hivatalos „Wiener Zeitung” rendeletet közöl, amelyben többek között arról van szó, hogy Bürczel helytartó hozzájárulásával a következő egyesületeket feloszlatták: az ausztriai zsidó frontharcosok szövetségének gráci csoportja, a Ha-koah turisztikai és si-egyesület. A feloszlátott egyesületek vagyonát elkobozták.

— A JUGOSZLAV IGAZSÁGÜGY-MINISZTER LÁTOGATÁSA DR ALKALAY FŐRABBINÁL. Ruzic igazságügyminiszter, az új Cvetkovics-kormány tagja, hivatalos látogatást tett dr Isak Alkalay főrabbinál, a jugoszláviai zsidóság vallási vezetőjénél az új kormány megalakulása alkalmából. Az igazságügyminiszter hosszabb ideig időzött a főrabbinál, akivel beható tanácskozást folytatott.

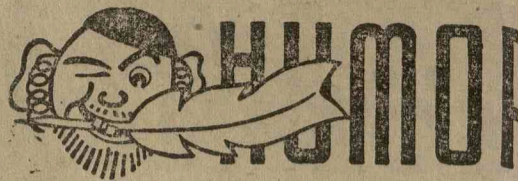
— INTERNALÓTÁBOR VAR AZ OLASZ ZSIDÓSÁGRA. A délolaszországi partvidéken azon külföldi zsidók számára, akik március 12-éig nem tudnak eleget tenni az olasz kormány kiutasítási parancsának, koncentrációs tábort állítanak fel. Ugyanakkor a hatóságok mind nagyobb nyomást gyakorolnak a zsidókra, hogy még március 12-ike előtt hagyják el Olaszország területét. A külföldi zsidókat beidézik a rendőrségre, ahol kivándorlási terveik után érdeklődnek és nyomatékosan felkérlik őket, hogy két héten belül hagyják el az országot. Csak rendkívüli esetekben hajlandók megadni a március 12-iki kegyelmi halasztást. A zsidó menekültügyi tanács ismételt közbenjárására a francia konzulátusok és a római francia nagykövetség megígérte, hogy leegyszerűsítik és meggyorsítják az Olaszországból kivándorolt külföldi zsidók számára a beutazási vizumok megszerzési eljárását. Eddig az átutazási vizumok kérvényeit Párisba továbbították, ami által néhány hetes késedelmet szenvedett azok kiadása. — Hogy az olasz hatóságok milyen szigorúsággal kezelik a kiutasítási rendelet utasításait, számtalan hontalan zsidó kiutasítási esete bizonyítja, akik az olasz hadseregben katonai szolgálatot teljesítettek. Így a német zsidó Edmund Rosenbaum orvost, aki egy évvel ezelőtt elvesztette német állampolgárságát és néhány hónapig mint hontalan katonai szolgálatot teljesített az olasz hadseregben, majd beosztották az egyik katonai kórházhoz, most ugyanaz a sors érte, mint a többiekét, akiket kitétek a hadseregből — március 12-ig el kell hagyni az országot. — Egy széfárd zsidókból álló küldöttség El Malieh vezetésével Rhodos szigetére utazott, hogy az ottani zsidó közösség helyzetét tanulmányozza és megvizsgálja annak a három ezer zsidónak a kivándorlási lehetőségeit, akik a rhodosi kormányzó rendelkezésének megfelelően el kell hagyni a közeljövőben a szigetet. A delegáció magával vitte Mazzolini grófnak, a jeruzsálemi főkonzulnak a rhodosi kormányzóhoz intézett sorait és visszatéréskor ki fog szállni Cyprusban is, hogy tanulmányozza a Rhodosból kiűzött zsidók itteni letelepülési lehetőségeit.

— A SZÓFIAI RENDŐRSÉG CAFOLJA A HATEZER KÜLFÖLDI ZSIDÓ KIUTASÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ HIRT. Néhány nappal ezelőtt az a hír járta be a világsajtót, hogy a bulgáriai hatóságok hatezer külföldi zsidót utasítottak ki. Ezzel kapcsolatban a szófiai rendőrfőnökség a következő cáfoló nyilatkozatot adta ki: „A külföldi lapok és rádió-állomások által közölt hírek, melyek szerint a bulgár rendőrség az utóbbi 14 nap alatt hatezer külföldi zsidót utasított ki, nem felelnek meg a valóságnak. Egész Bulgáriában mindössze 2300 külföldi zsidó él, ezek közül január elsejétől mostanáig mindössze 34-et utasítottak ki illegális tartózkodás miatt.”

— 87.000 ZSIDÓ LAKIK SZLOVÁKIÁBAN. (Pozsony). A múlt év végén esz-közöt népszámlálás adatait csak most közlik. A szlovenszkoí lakosságból, amelynek száma 2,709.000, — 87.487 a zsidó, ami 3.23%-nak felel meg. Ezek közül 29.928 vallotta magát zsidó nemzetiségűnek.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

A MAGYARORSZAGI ÚJ „ZSIDÓTÖRVÉNY” ELŐTT

Két hitsorsos találkozik a budapesti Andrást uton. Megkérdi az egyik a másikat:

— Na hogy vagy?
— Egyre jobban. Még egy zsidójavaslat és leszünk többségben.

ROSSZ ÜZLETEMBER

Nemrég egyik bankban az a hír terjedt a bankvezérrel, hogy baleset érte és halálán. Egyik igazgató azonnal taxiba ült és a vezér kására hajtatott.

— Miben lehetek szolgálatodra? — kérdezte bankvezér, természetesen makkegészségesen.

— Kérlek — hebegte az igazgató — azt mondd benn, hogy haláladon vagy.

— Rossz üzletember vagy — mondta hideg lényvel a vezér — mert egy jó üzletember soha sem téveszti össze a tényeket a vágyakkal.

NAGYAPANAK MÁR JÓ

Székesfehérváron két zsidó polgártárs beszélget. Az egyik aktív zsidó, a másik későn kitért.

— Na — mondja az aktív — hiába tértél a második zsidótörvény visszacsapott közénk.

— Nem egészen úgy van — mondja a másik — mert a helyzet az, hogy apának rossz vagy de nagyapának már jó lesznek.

MINDEN KIDERÜL

A nagybeteg felett konziliumot tartanak az orvosok, a házi orvos hióta őket össze.

— Öszintén szólva — mondja az egyik professzor — nem tudom megállapítani, mi a baj a betegnek.

— Én sem — mondja a másik professzor — és mit gondol ön, házi orvos ur?

— Kérem, — mondja a házi orvos — én azt hiszem, hogy minden kiderül majd a boncolásnál.

A KUTATÁS EREDMÉNYE

A frissen kinevezett magasállású ur hazatér a kutató utazásából és a felesége megkérdi:

— Nos, megbiztál-e egy tudóst, hogy az ő szöveget kikutassa?

— Igen.

— Kikutatta?

— Igen.

— És mit fizettél neki?

— Huszezer lejt, hogy ne árulja el senkinek.

HABORUS TÖRTÉNET

Még a háboruban történt, hogy a gránátok srapnellek teljesen elpusztítottak egy galiciai falut. Mikor az orosz ezred cdaért, csak pusztulást romokat talált, a romokon pedig egy bánatban rult szakállas zsidót.

— Hören Sie — fogta vállon egy főhadnagy a zsidót — mi itt ma az ezredes ur tiszteletére és nagy vacsorát akarunk rendezni.

— Igenis, főhadnagy ur.

— Nem igenis, hanem idefigyeljen. A győzelem mi hangulatán kívül a vacsorához mindenütt megvan, csak pezsgőnk nincs.

— Értem, főhadnagy ur, csak pezsgőjünk nincs.

— Nahát. Ma estére nekem tiz üveg pezsgő kell, érti?

— Értem.

— És ezt a tiz üveg pezsgőt magának kell elteremtetni. Vagy tiz üveg pezsgő, vagy huszonöt bot, érti?

— Értem, főhadnagy ur. De hát tessék itt szem nézni, rommá van löve az egész falu.

— Nem érdekel. Tiz üveg pezsgő, vagy huszonöt bot!

A főhadnagy nem gondolta a egészet komolyan, tudta, hogy lehetetlen kíván a szegény zsidót, de a zsidó komolyan vette és estére ott volt a tábori asztalon a tiz üveg pezsgő.

Legjobban a főhadnagy volt meglepve és elmelepetésében összevissza csókolta a zsidót.

— Kedves barátom — kérdezte tőle aztán hát ezt hogy csinálta?

A zsidó sunyin nevetett és így válaszolt:

— Lieber Herr Oberleutnant, mein Genosse können Sie zusammenschliessen, aber mein Genosse schließt nicht.